

THE UKRAINIAN PIONEER

BY
WILLIAM KURELEK

THE UKRAINIAN PIONEER

WILLIAM KURELEK
THE UKRAINIAN PIONEER

NIAGARA FALLS ART GALLERY
KURELEK ART COLLECTION

1980

ENGLISH AND FRENCH TEXTS prepared by Dr. Gerald T. Campbell,
Saint Jerome's College Waterloo, Ontario

PHOTOGRAPHS by Bogner Photography Limited, Welland, Ont.

Publisher

Niagara Falls Art Gallery
Kurelek Collection
R.R. & Q.E.W. Est Service Rd. (of McLeod)
Niagara Falls, L2E 6S5 Canada

All rights reserved.

Printers — Harmony Printing Limited, Toronto, Ont. Canada.

INTRODUCTION

The renown Canadian artist, William (Wasył) Kurelek, who illustrated the lives and customs of various ethnic groups in Canada, frequently made reference to his childhood and his Ukrainian parents. Many books written by Kurelek and illustrated by reproductions of his paintings — most are “best sellers” in Canada and the United States, and now in Europe — are testimony of his passionate awareness of his heritage.

Kurelek focused one of his major works around his own roots and perspective: the story of the Ukrainian immigrants to this country. This remarkable series of paintings — at once historical, cultural and religious — is entitled **The Ukrainian Pioneer** and it forms part of the William Kurelek Collection in the Niagara Falls Art Gallery and Museum (recently renamed to **The Passion Of Christ W. Kurelek Art Collection**). It is my pleasure to share these paintings with you together with some background comments about the artist and his work.

It was a long time dream of Kurelek to illustrate the saga of Ukrainian settlers on this continent — their hardships, their perseverance and their final achievements. The Ukrainian pioneer — represented in this mural composition by his own father Metro (Dmytro) Kurelek — becomes a symbol for all the Ukrainian pioneers in all aspects of life in Canada, from the struggles involved in felling the trees and clearing the virgin prairie land to the challenges faced in science, literature and art, engineering, and politics.

If William Kurelek were concerned with historical accuracy (and that is not his main concern), Metro Kurelek would not be ranked among the pioneers. The latter came to Canada only after the First World War. The real pioneers, historically speaking, were the artist's maternal grandparents who arrived in 1896. They emigrated from the village of Borivtsi in the Ukrainian province of Bukovyna, the same village from which Metro Kurelek was to set out almost 30 years later. After their arrival in Canada, William Kurelek's grandparents brought their arduous journey to a halt in the prairie wilderness on a parcel of land made available to them at Shandro, Alberta. It was in this same, nearly all-

Ukrainian district around Willingdon (some 75 miles northeast of Edmonton) that Metro Kurelek took up his new life in Canada and married Maria Huculak, the artist's mother. William Kurelek was born March 3, 1927.

In 1934, when the artist was still a pre-schooler, his parents purchased a farm at Stonewall, Manitoba, near Winnipeg. This was to be the parental home during those years when William Kurelek attended a one-room country school for his elementary education and then boarded in Winnipeg where he continued his studies at high school and graduated from the University of Manitoba. His parents' final move to the farm where they presently live, at Stoney Creek near Hamilton, coincided with Kurelek's completion of his studies in Manitoba.

Although **The Ukrainian Pioneer** is the fruit of the mature artist, the germination of the idea began in his early years of schooling. Before he had left his high school in Winnipeg, William Kurelek had already formed the dream one day illustrating a history of the Ukrainian people. The dream and the ambition were finally realized — but not in their original idealistic forms. First came Kurelek's own growth and development and his search for self-identity.

The first stage of self-definition seems to involve turmoil. Kurelek was not exempted from the phase of teen-age rebellion and, typically, he rejected his paternal and cultural values, thus setting himself adrift.

Kurelek renewed his contact with his ancestral culture about a decade later. In the interim he had left home, worked at odd jobs in Toronto while he attended briefly the Ontario College of Art and then had gone to England. When he returned to Canada in 1959, his desire to partake of his heritage was intensified. This was when I first met William Kurelek.

Shortly before, we had opened a small art gallery in Toronto (the W & W Art Gallery) and it was to us that Kurelek first came to show the few paintings of **The Passion of Christ** series which he had just begun. Afterwards, he used to enjoy, at our expense, relating the story of how we turned him down. Of course, today, that seems incomprehensible. But we were also just starting out and, being unknown in art circles, our possibilities of promoting him would have been very limited. We did redeem ourselves, however, when in 1970 we purchased all 160 paintings of **The Passion of Christ** series and later built the Niagara Falls Art Gallery & Museum to house them.

It was also in the Spring of 1970 that our art gallery organized a group of Canadian and American artists and art lovers of Ukrainian descent for a visit to the Ukraine to meet their artists and study their works. I was surprised at the time when Kurelek asked to go along, but I was delighted that he accompanied us. It was a beautiful and rewarding trip and we accomplished our objectives in Kiev, the capital of the Ukraine, as well as in such cultural centres as Lviv, Kharkiv, Odessa, Zaporizhzhia and Poltava. We visited the gravesite of Taras Shevchenko, the great Ukrainian poet, in Kaniv; and we even managed a few pleasant days at Yalta, the Ukrainian riviera on the shores of the Black Sea. From there we made side excursions to Tbilissi in Georgia and to Surami, a quiet resort in the Caucasus mountains where a famous Ukrainian poet, Lessia Ukrainka, spent her last days. Kurelek did a painting of the cottage where she lived and gave it to me with a warm dedication.

The experience was a joy not only for Kurelek and the rest of us but for our hosts as well. In three of the centres we were allowed to show the CBC-produced film **Kurelek** and the slides of **The Passion of Christ** series. When Kurelek would talk to the audience he was always roundly applauded. But the highlight of the trip for Kurelek was, when he was given permission to visit Borivtsi, the native village of his father and his grandparents. Unfortunately, his stay was a very short one — only four hours — and to reach the village he had to make a tiring day-long trip in a rented taxi from Lviv.

As soon as we returned to Canada, Kurelek applied to the Soviet Embassy in Ottawa for a visa which would allow him to stay in Borivtsi for six weeks the following year. His intention was to return to his ancestral village in order to sketch and paint so that one day (in Ottawa) he could create a large mural depicting the history of the Ukrainian emigrants to Canada. Each year the visa was postponed until he finally received permission to go to Borivtsi in 1977. He made the trip in September even though he was already exhausted by illness. His wife, Jean, tried to dissuade him but he was determined: "I'll go, even if I have to be carried on a stretcher."

Someone who assisted Kurelek during his stay in Borivtsi afterwards told me a story which so aptly illustrated the artist's attitude to his Ukrainian heritage. One day when Kurelek was alone, painting in the fields, a small child came running into the house crying to him: "Uncle is ill, he is lying on the ground!" When he rushed out to Kurelek, he found him on the path with his face turned to the freshly ploughed furrows. Touching his arm he enquired about his health. Kurelek answered, "I'm alright — I'm only searching for my roots."

While Kurelek was in Borivtsi, exhausted as he was, he did almost 100 sketches and six paintings (three of these he donated later to museums in Kiev). He worked on the paintings after he was home — even in the hospital — almost to his last days. But time was not granted to him to make the Ottawa mural. William Kurelek died November 3, 1977.

On June 19, 1971 we opened the Niagara Falls Art Gallery & Museum which had been especially designed to house Kurelek's **The Passion of Christ** series. Kurelek was delighted with the results. It would be hard to imagine anyone more appreciative and generous than was William Kurelek. It hardly came as a surprise, therefore, when he informed me shortly afterwards that he would like to make a mural as a donation to the gallery. All that was required on our part was to make the space available. It was our pleasure to turn over to him an entire wall.

Kurelek's first plan was to make a traditional mural directly on the wall. This notion was revised for several reasons. First of all, he would have had to execute the mural on the premises at Niagara Falls and, because of the many other commitments he had already made, the allocation of time was a serious problem. Secondly, I was insistent that the work be done on individual panels so that the composition could be moved easily to some other location should anything ever happen to the building. Kurelek agreed and also offered a third reason. Since even he had doubts about the art gallery's chances of survival, he suggested to us that someday we might be obliged to sell **The Ukrainian Pioneer** to save the gallery itself and **The Passion of Christ** series.

And so the physical format of **The Ukrainian Pioneer** was decided. William Kurelek started it in October 1971. For approximately a month he worked on it in his studio at home (175 Balsam Avenue) in Toronto. Using six 5 foot by 4 foot plywood panels, he covered them with fresh plaster (gesso) and, in addition to the fresco technique, he employed that mixed media so characteristic of most of his works. Upon its completion, he himself installed the paintings at the gallery, attaching the panels to the wall on November 21, 1971. We recorded the noises of the installation together with his remarks and comments. At the same time he provided us with his very succinct comments on the paintings which are included in this book.

Kurelek later made some changes in the original mural. The 1971 version, filmed at the gallery, was part of the subject matter of a 15 minute movie produced by "Film-Arts" in 1975. This was the one subsequently acquired by the CBC. After viewing the film, Kurelek wanted to change some of the details of the mural and, having acquiring our permission, he effected the changes with the help of two of his students on April 27 and 28, 1976. The reproductions of this book are of the final version. But we also have in our possession photographs of the 1971 original which might be of interest to researchers studying the creative process of the artist.

The Ukrainian Pioneer is not, of course, Kurelek's only work dealing with this subject. The 1975 film used, besides the six panels of this mural, other paintings and sketches by Kurelek as well as photographs found in museums in Alberta. There are hundreds of paintings by Kurelek on the subject of Ukrainian pioneer life in the possession of private collectors and museums both in Canada and abroad. It is our fond hope that one day these too will be reproduced in the form of a follow-up albums.

Finally I wish to express my thanks for assistance in preparing this book to Dr. Gerald T. Campbell, Saint Jerome's College, Waterloo; Erika Church, M.A. Niagara College; and Dr. Eugene Stecki, Tonawanda, N.Y.

MYKOLA KOLANKIWSKY
Publisher

AVANT-PROPOS

La richesse de variété dans la grande mosaïque canadienne fut un des sujets préférés de William Kurelek et il la représenta par des images de la vie quotidienne et des moeurs des différents groupes ethniques au Canada. Dans les nombreux livres écrits par Kurelek et illustrés avec des reproductions de ses tableaux (la plupart de ces livres furent des 'best sellers' au Canada et aux Etats-Unis et sont maintenant en Europe), l'artiste démontra une piété attentive et un oeil certain pour ce détail frappant par lequel la mosaïque fut enrichie.

Dans une de ses chefs-d'oeuvres, Kurelek traite de sa perspective et de ses propres racines: le sujet des immigrants ukrainiens au Canada. Cette série de peintures — à la fois historique, culturelle et religieuse — est remarquable. Elle porte le titre **Le Pionnier Ukrainien** et elle fait partie de la collection William Kurelek au Niagara Falls Art Gallery and Museum (recentement rebaptise **The Passion of Christ W. Kurelek Art Collection**). C'est mon grand plaisir de partager avec vous les reproductions de ces tableaux avec quelques remarques au sujet de l'artiste et de cette composition.

L'ambition de Kurelek de mettre en scène la saga des pionniers ukrainiens — leurs privations, leur persévérance et leur réussite éventuelle — datait de longtemps. Mais ce ne fut pas une tâche facile que de célébrer un sujet aussi complexe. Enfin avec une économie merveilleuse d'images, l'artiste se servit de son propre père, M. Metro Kurelek pour représenter tous les pionniers ukrainiens et le défi d'essarter, d'exploiter et de défricher la prairie sauvage pour le défi analogue au quel les pionniers avaient à faire face dans les sciences, la littérature, et les arts, dans le génie et la politique.

Si William Kurelek s'était occupé du détail historique (et cela n'était pas son propos), il n'aurait pas placé son père parmi les pionniers. Celui-ci n'est venu au Canada qu'après La Grande Guerre. Les vrais pionniers, au sens strict du mot, furent les grands parents maternels qui arrivèrent en 1896. Ceux-ci émigrèrent du petit village de Borivtsi dans la province ukrainienne de Bukovyna, le même village, par coïncidence, que quitta Metro Kurelek presque trente ans plus tard. Après leur arrivé au Canada, les grands-parents de William Kurelek termin-

èrent leur voyage dur dans la prairie inculte sur une parcelle de terre qui leur fut donnée à Shandro, Alberta. Ce fut dans ce même district ukrainien aux environs de Willingdon (quelques 75 milles au nord-est d'Edmonton), que Metro Kurelek commença sa nouvelle vie au Canada. C'est là qu'il épousa Maria Huculak, la mère du futur artiste. Cette dernière donna naissance à William Kurelek le 3 mars, 1927.

En 1934, ses parents achetèrent une ferme a Stonewall, Manitoba, près de Winnipeg. Cette ferme fut la résidence familiale des Kurelek pendant que William faisait ses études élémentaires à une petite école de campagne et même lorsqu'il poursuivait ensuite ses études secondaires en pension à Winnipeg et graduait de l'Université de Manitoba. Ce fut à ce moment que ses parents achetèrent la ferme où ils vivent encore aujourd'hui a Stoney Creek, près de Hamilton, Ontario.

Le Pionnier Ukrainien est le fruit de l'artiste mûr bien que le germe de cette idée fut planté dans les années écolières. Avant de quitter l'école secondaire William Kurelek forma l'ambition de traduire sur toile l'histoire du peuple ukrainien. Le rêve et l'ambition sont réalisés aujourd'hui — mais non pas dans leur idéalisme original. Entre le germe et le fruit, il faut croissance et développement et il en fut de même pour Kurelek dans sa recherche pour son identité. La première étape dans tout processus de définition semble exiger l'opposition. Kurelek ne fut pas exempt de la révolte de l'adolescence et, aussi typiquement, il finit par rejeter ses valeurs familiales et culturelles.

Il lui fallut une dizaine d'années pour reprendre contact avec sa culture ancestrale. Entre temps Kurelek avait laissé sa famille, avait travaillé un peu partout à Toronto tout en suivant quelques cours la l'Ontario College of Art et, finalement, il se rendit en Angleterre. Lorsqu'il revint au Canada en 1959, il était plus que prêt à faire sien son héritage culturel. Ce fut à ce moment-là que je rencontrai William Kurelek.

Ma femme et moi avions une petite galerie d'art (la W & W Art Gallery) à Toronto et Kurelek vint chez-nous en premier pour montrer quelques peintures qui faisaient partie de la série **La Passion du Christ**, série qu'il venait de commencer. Pour de nombreuses années par la suite, il jouit (à nos dépens) du fait que nous lui fermâmes nos portes. Aujourd'hui, en rétrospective, je me demande comment nous avons pu faire cela. Mais à ce moment-là, nous aussi, nous débutions, et parce qu'on n'était pas connus dans le monde des arts, les moyens à notre disposition pour faire reconnaître Kurelek auraient été très limités. Nous nous sommes repris, cependant, car en 1970 nous achetions la série entière (160 tableaux) de **La Passion du Christ** et, par la suite, nous construisions le Niagara Falls Art Gallery and Museum pour la domicilier.

Au printemps de la même année, 1970, on organisait un groupe d'artistes et de connaisseurs, et canadiens et américains, de parenté ukrainienne pour visiter l'Ukraine en vue de rencontrer ses artistes et d'étudier l'art ukrainien. Je fus bien surpris que Kurelek ait voulu faire partie du groupe; mais je fus également ravi qu'il nous ait accompagné. Ce fut un beau voyage bien satisfaisant et on atteint nos abjectifs à Kiev, la capitale de l'Ukraine et aussi dans l'autres centres culturels tels que Lviv, Kharkiv, Odessa, Zaporizhzhya, et Poltava. On rendit hommage au tombeau de Taras Shevchenko, le grand poète ukrainien, enterré à Kaniv, et on passa même quelques jours agréables à Yalta, la 'riviera' ukrainienne au bord de

la Mer Noire. Ce fut à partir de ce lieu qu'on fit des excursions à Tbilissi dans la Georgia et à Surami, une villégiature dans les montagnes de Caucase ou un poète renommé, Lessia Ukrainka passa ses derniers jours. Kurelek fit une peinture de la petite maison où elle avait habité et nous la donna avec une dédicace chaleureuse.

Cette expérience fut une joie non seulement pour Kurelek et nous tous mais aussi pour nos hôtes. A trois endroits on reçut la permission de montrer le film **Kurelek** (réalisé par la Société Film-Canada) et les diapositives de la série **La Passion du Christ**. Chaque fois que Kurelek parla aux spectateurs, il souleva de grands applaudissements. Mais le point culminant du voyage pour Kurelek arrive quand les autorités lui accordèrent la permission de visiter Borivtsi, le village natal de son père et de ses grands-parents. Malheureusement, la durée de cette visite n'était que de quatre heures — et pour s'y rendre il avait fallu à Kurelek un voyage fatigant d'une journée entière dans un taxi loué à Lviv.

Revenu au Canada, Kurelek fit aussitôt demande à l'Ambassade de l'Union Soviétique pour un visa qui lui permettrait de visiter Borivtsi pour six semaines l'an suivant. Son intention était de retourner au village de ses ancêtres pour peindre et dessiner en vue de créer un jour une grande murale à Ottawa décrivant en peinture l'histoire des émigrés ukrainiens au Canada. Une année après l'autre le visa lui fut refusé; enfin, en 1977, il reçut la permission d'y aller. Il fit le voyage à Borivtsi au mois de septembre en dépit du fait qu'il fût épuisé par la maladie. Sa femme, Jeanne, essaya de le dissuader mais il était résolu: « J'irai, même si faut me porter sur une civière. »

Quelqu'un qui assistait Kurelek à Borivtsi lors de sa visite, me raconta par la suite une anecdote qui décrit très bien l'attitude de l'artiste envers son héritage ukrainien. Un jour, alors que Kurelek peignait tout seul dans les champs, un enfant courut chez lui pour chercher de l'aide en criant: « Oncle (Kurelek) est malade — il est étendu par terre! » Quand ce monsieur courait vers Kurelek, il le trouva couché sur un sentier, le visage tourné vers les sillons frais-labourés. Le touchant au bras, il s'informa de la santé de Kurelek. Celui-ci répondit: « Je suis bien — Je ne cherche que mes racines. »

À Borivtsi, malgré son épuisement extrême, Kurelek fit presque 100 dessins et il commença six tableaux (dont il donna trois aux musées à Kiev par la suite.) Il travailla à ces peintures revenu chez lui — même à l'hôpital — presque jusqu'à ses derniers jours. Mais le bon Dieu ne lui accorda pas le temps pour faire la murale à Ottawa. William Kurelek mourut le 3 novembre, 1977.

Le 19 juin, 1971, on ouvrit le Niagara Falls Art Gallery and Museum, un musée dont le plan avait été tracé en tenant compte de la série **La Passion du Christ**, qu'il devait abriter. Kurelek fut ravi des résultats. Il est difficile d'essayer d'imaginer quelqu'un de plus reconnaissant et plus généreux que William Kurelek. Ce ne fut guère une surprise, donc, quand il m'informa peu de temps après, qu'il aimerait faire une murale en guise de don au musée. Il ne nous demandait rien que de mettre à sa disposition un espace suffisamment grand. Ce fut notre plaisir de lui réserver un mur entier.

La première intention de l'artiste fut la création d'une murale traditionnelle, faite directement sur le mur. Cette idée fut abandonnée pour plusieurs raisons. Tout d'abord, cela l'obligerait à travailler sur place à Niagara Falls et, après avoir

donné sa parole pour d'autres projets, la répartition de son temps devint un obstacle sérieux. Ensuite, j'insistai pour que la composition fût faite sur des panneaux individuels en vue de déménagement éventuel au cas où quelque chose arriverait à l'édifice. Kurelek fut d'accord et donna lui-même une troisième raison: parce qu'il doutait de nos chances de succès financier avec le musée, il suggéra la possibilité qu'on soit, un jour, obligés de vendre **Le Pionnier Ukrainien** pour sauver le musée et la série **La Passion du Christ**.

C'est ainsi que fut décidée la forme concrète pour **Le Pionnier Ukrainien**. William Kurelek la commença au mois d'octobre, 1971. Pendant à peu près un mois il travailla dans son studio chez lui (175 Avenue Balsam) à Toronto. Se servant de six panneaux de contreplaqué qui mesurent tous 5 pieds sur 4 pieds, il les couvrit de plâtre frais (gesso) et, en plus de la technique à fresque, il utilisa le « mixed media » qui caractérise la plupart de ses oeuvres. Une fois terminée, il posa la murale lui-même au musée, fixant les panneaux au mur le 21 novembre, 1971. Nous enregistrâmes les bruits de l'installation ensemble avec les remarques et commentaires de Kurelek. Ce fut aussi à cette occasion qu'il fit les commentaires très succincts sur les peintures qui sont reproduites ici dans ce volume.

La murale originale fut modifiée par Kurelek plus tard. La version de 1971 fut l'objet d'un film de 15 minutes réalisé par la compagnie « Film-Arts » en 1975. Ce film fut acquis par la suite par la Société Film-Canada. Après avoir vu le film, Kurelek voulut changer quelques détails sur la murale et, ayant reçu notre permission, il effectua ces changements les 27 et 28 avril 1976, aidé de deux de ses étudiantes. Les reproductions dans ce volume sont de la dernière version. Mais nous avons conservé les photos de la première version qui pourraient intéresser ceux qui font des recherches sur la méthode de création de l'artiste.

Bien entendu, **Le Pionnier Ukrainien** n'est pas la seule composition de Kurelek qui traite de ce sujet. Le film de 1975 présente, en outre des six tableaux de cette murale, d'autres peintures et dessins de Kurelek et des photos trouvés dans les musées en Alberta. Il y a encore des centaines de peintures par Kurelek sur la vie des pionniers ukrainiens qui se trouvent en possession de collectionneurs privés et de musées et au Canada et hors du pays. C'est notre grand espoir qu'un jour ces dernières seront reproduites dans un autre volume qui donnera suite à celui-ci.

Finalement j'aimerais à remercier Dr. Gerald T. Cambell, Saint Jerome's College, Waterloo; Erica Church, M.A. Niagara College; and Dr. Eugene Stecki, Tonawanda, N.Y. pour leur assistance à préparer ce livre.

MYKOLA KOLANKIWSKY
Editeur

ПЕРЕДМОВА

Ілюструючи своїми картинами життя і звичаї поселенців різного національного походження в Канаді, великий канадський мистець Василь Курилик завжди пов'язував їх із своїм дитинством і своїми українськими батьками. Багато книжок, написаних Куриликом і проілюстрованих репродукціями його творів — з них більшість була «бест-селлерами» в Канаді й США і є тепер в Європі — свідчать про його пристрасне усвідомлення своєї культурної спадщини.

Курилик присвятив один з найбільших своїх творів саме своєму власному походженню й перспективі: історії українських поселенців у цій країні. Ця незвичайна серія картин — одночасно історичних, культурних і релігійних — має назву «Український піонер» і становить частину Колекції Курилика в Ніягарській мистецькій галереї й музею, перейменованому недавно на Музей Страстей Христових В. Курилика. Мені приємно поділитися цими картинами, репродукованими у формі цього альбому, з усіма Вами, подаючи одночасно основні інформації про мистця і його творчість.

То була довгорічна мрія Курилика зобразити в картинах переживання українських поселенців на цьому континенті — їх важкий труд, витривалість і кінцеві досягнення. «Український піонер», репрезентований на цій фресковій композиції його батьком, Дмитром (Митром) Куриликом, насправді символізує всіх українських піонерів на всіх ділянках життя в Канаді, починаючи з корчування лісів і переорювання дівичих облогів на прерії, аж до перших кроків у різних галузях культурної активності: в науці, літературі, мистецтві, інженерії, а також у політиці.

Коли б Василь Курилик мав був на увазі історичну докладність (це не було його завдання), він був би не зараховував Дмитра Курилика до піонерів. Його батько прибув до Канади вже по Першій світовій війні. Справжніми піонерами, говорячи історично, були Василеві діди по матері, які приїхали в 1896 році. Вони виїмігрували із села Борівці в українській провінції Буковина, — з того самого села, звідкіля майже в тридцять років згодом приїхав Дмитро Курилик. Прибувши до Канади, діди Василя Курилика закінчили свою важку мандрівку серед дикої прерії, на визначеній їм ділянці землі в Шандро,

Альберта. До тієї самої, майже чисто української околиці Вільмінгтону (біля 75 миль на північний схід від Едмонтону) прибув також Дмитро Курилик й одружився з Марією Гуцуляк, матір'ю мистця. Василь народився 3 березня 1927 року.

В 1934 році, коли мистець ще був малим, його батьки купили ферму в Стонвол, біля Вінніпегу в Манітобі. Це був його батьківський дім в ті роки, коли Василь Курилик ходив до однокімнатної сільської школи й згодом продовжував науку в середній школі у Вінніпегу та одержав диплом на Манітобському університеті. Його батьки врешті перенеслися на ферму в Стоні Крік біля Гамілтону.

Тому, що зображення життя українських піонерів було таке важливе для мистця, він приготувався до того завдання багато років. Ще в своєму середньошкільному віці він мріяв про те, щоб проілюструвати історію українського народу. Але після цього прийшли роки типової серед підлітків реbelie, коли молоді люди схильні заперечувати батьківські впливи та культурні цінності.

Курилик відновив свій контакт із культурою предків приблизно в десять років згодом. Вміжчасі він залишив батьківський дім, працював на різних роботах у Торонті, одночасно відвідуючи Онтарійський мистецький коледж й опісля виїхав до Англії. І тільки в 1959 році, повернувшись до Канади, його бажання стати частиною своєї культурної спадщини повернулось з подвійною інтенсивністю.

Коротко перед поворотом Курилика ми відчинили були в Торонті першу нашу невеличку галерею (Галерія «Ми і світ») і саме до нас прийшов був наперед мистець, щоб показати декілька образів із серії «Страстей Христових», яку тільки що почав. Згодом, він жартував собі з нас, кажучи, що ми його відкинули. Звісно, тепер мені важко це зрозуміти. Але тоді, це були початки й для нас як продавців мистецтва. Ми також були невідомі на канадському мистецькому полі й наші можливості промостити мистцеві дорогу були дуже обмежені. У всякому разі, ми зреабілізували себе в 1970 році, закупивши всю серію 160 образів «Страстей Христових» і побудувавши для неї музей у Ніягара Фаллс.

У тому ж 1970 році наша галерея організувала групу українських мистців і любителів мистецтва з Канади й США, яка мала відвідати Україну, щоб познайомитися з її мистцями і мистецтвом. Великою несподіванкою було для мене тоді те, що й Василь Курилик забажав з нами їхати.

Це була незвичайна подорож. Ми відвідали тоді столицю України — Київ і такі культурні центри як Львів, Харків, Одесу, Запоріжжя, Полтаву. Поклонились могилі найбільшого українського поета Тараса Шевченка в Каневі та провели кілька приємних днів у місті Ялті на побережжі Чорного моря. Звідтіля ми полетіли до Тбілісі в Грузії та відвідали Сурамі, спокійну відпочинкову місцевість у Кавказьких горах, де провела свої останні дні життя відома українська поетеса Леся Українка. Курилик зробив на місці малюнок з котеджу, в якому вона жила, і подарував мені із теплою своєю присвятою.

Скрізь ми мали можливість оглядати мистецькі колекції і зустрічати мистців. У трьох містах дозволено нам було показати фільм «Курилик» (продукція CBC) і прозірки серії «Страстей Христових». Курилик промовляв до публіки й був сердечно оплескуваний. Але найважливішим для нього був

дозвіл відвідати село Борівці біля Чернівців, де народились його батько і його діди по матері. Це був дуже короткий побут, всього тільки 4 години. І довга цілоденна подорож зі Львова таксівою.

Майже негайно після повороту до Канади, Курилик написав листа до посольства СРСР в Оттаві, просячи дозволити йому в наступному році поїхати до Борівців на шість тижнів і там, та в селі Василя Стефаника — Русові, рисувати й малювати. У його пляні було згодом виконати в одній із залів у канадській столиці велику фреску, яка б зображувала минуле й сучасне українських поселенців у Канаді. Але видання дозволу відкладено з року на рік. Врешті Курилик одержав візу (обмежену тільки до села Борівців) і відбув подорож до батьківського села щойно у вересні 1977 року — тоді, коли був уже важко хворий. Дружина, Джін Куриликова, намагалася зупинити свого чоловіка, але він сказав: «Я поїду, навіть коли б мали нести мене на ношах!» Поїхав і зробив біля 100 рисунків та 6 малюнків (три з них подарував музеям в Києві). Викінчував свої рисунки вже у шпиталі, майже до останнього дня життя (Курилик помер 3 листопада 1977 р.). Але не залишилось йому часу зробити фреску в Оттаві.

Особа, яка супроводила В. Курилика під час його перебування в Борівцях, розказала мені опісля про подію, яка символізує ставлення мистця до свого роду: цей чоловік був у хаті неподалік, а Курилик малював на полі. Нараз прибігла дитина й скрикнула — «Дядько захворів, він лежить на землі». Вийшли спішно на поле й побачили мистця, що лежав на стежці лицем до свіжо зораної землі. Торкнулись його рамені й запитали: «Ви хворі?» — «Ні, відповів Курилик, — все в порядку. Я тільки шукав свого коріння».

У 1971 році, 19 червня, ми відкрили в Ніягара Фаллс музей, побудований спеціально на те, щоб стався постійним домом для творів Курилика. Мистець був захоплений. «Я не зумів би уявити собі кращого місця для серії «Страстей Христових», — сказав.

Важко було б знайти іншу людину, яка потрапила б більше оцінити й нагородити за вчинене йому добро, як Курилик. Отож я й не здивувався, коли він сказав мені дещо згодом, що зробив би в подарунку Музеєві фреску, якщо б ми дали йому якесь місце на стіні. Звичайно, що місце знайшлося — одна із стін у головній залі.

Спершу мистець хотів зробити справжню фреску, прямо на стіні. Але змінив плян з двох причин. Перше, Курилик мав би працювати над композицією в Ніягара Фаллс, що при його навантаженні обов'язками і роботою нелегко було б зробити, а друге — я сам настоював на тому, щоб композиція була зроблена на дерев'яних панелях, уявляючи, що колись будинок постаріє і так легше буде перенести малюнки до нового приміщення. Сам мистець додав ще й третю причину: «Якщо одного дня — написав мені — ви б знайшлися в такій ситуації, що довги примушували б вас продати будинок і «Страсті Христові», то може була б особа чи установа, що заплатила б довги в заміну за цю фреску».

І так то постав «Український піонер». Василь Курилик працював над ним приблизно місяць часу, в жовтні 1971 р. Малював у своєму студію при 175 Балзам евеню в Торонті, на шістьох панелях з фанери («плайвуду»), кожний величини 5 x 4 стіп, покритих фресковою виправою. Як і в більшості своїх робіт, він, побіч фрескової, вживав також змішаної техніки («міксед мідія»).

Закінчивши малювання, сам він заінстальював композицію в Музеї, прибивши панелі до стіни 21 листопада 1971 року. Все те стукання молотком і коментарі мистця під час роботи записані на магнітофонну стрічку. Записане також його пояснення до малюнків, що видрукуване в цій книжці.

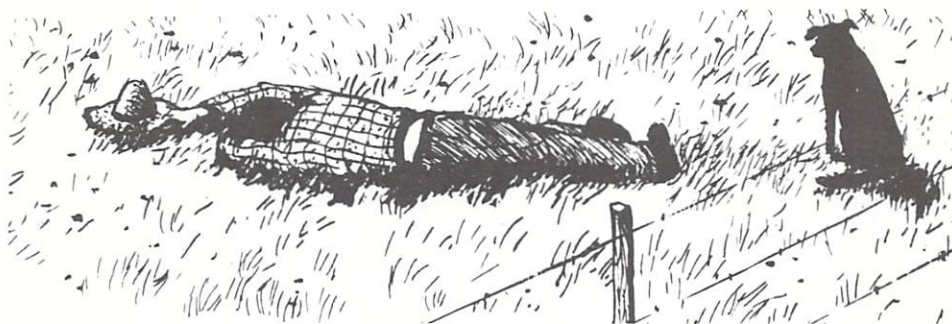
У 1975 році торонтонська компанія «Фільм-Артс» накрутила в нашому Музеї 15-хвилинний фільм «Українські піонери», базований на цих панелях, що його згодом показувано на СВС. Побачивши фільм, Курилик попросив у нас дозволу попрацювати ще над деякими деталями фрески і в днях 27 і 28 квітня 1976 р. виконав цю роботу з допомогою своїх учнів. Отож фотографії, поміщені в цьому альбомі, були зняті з фрески вже після виправлення. У нашому архіві знаходяться також фотографії, зроблені перед поправкою, і вони можуть бути дуже інтересними для тих, хто вивчатиме творчий процес мистця.

Василь Курилик сам приготував текст для фільму «Українські піонери», який також опублікований у цій книжці. Крім панелів «Українського піонера» використані у фільмі й інші малюнки та рисунки Курилика, як також фотографії, що їх мистець знайшов у музеях Альберти.

Сотні картин Василя Курилика з життя українських піонерів знаходяться в руках приватних людей, колекторів і музеїв у Канаді й поза її межами. Надіюся, що колись вони появляться у формі наступних альбомів.

Закінчуючи передмову, хочу висловити подяку за допомогу в підготовці й виданні цієї книжки д-рові Джералдові Т. Кемпбеллові із Ст. Джером Коледжу у Вотерлу, проф. Еріці Чирч із Ніягара Коледжу й д-рові Євгенові Стецькову із Тонаванди, Н. Й. та всім, хто допоміг нам своїми датками й передплатами.

МИКОЛА КОЛЯНКІВСЬКИЙ
видавець

THE UKRAINIAN PIONEER

Le Pionnier Ukrainien

УКРАЇНСЬКИЙ ПІОНЕР

This mural is divided into chapters, so to speak, like a book. And it is meant to be symbolic rather than accurately researched in detail. Even the basic elements are distilled: forest is pure forest, water is plain water, snow is pure white. Their colours are then put to work.

Cette murale est divisée en chapitres, pour ainsi dire, comme un livre. On devrait la voir symboliquement plutôt qu'une histoire recherchée de détails. Même les éléments de base sont magnifiés: la forêt est forêt pure, l'eau est l'eau pure, la neige d'un blanc pur. Après, je fais travailler les couleurs.

Ця фрескова композиція поділена наче б то на розділи, як книжка. І вона радше символічна, не виконана в деталях. Навіть основні елементи очищені: ліс є чистим лісом, вода — повною водою, сніг — одна білість. Їх кольори заставлені говорити.

"UKRAINIAN PIONEER", MURAL 5 X 25 FEET (1.52 X 7.50 M)

KURELEK ART COLLECTION, NIAGARA FALLS

The dark night in the Ukraine in the first panel symbolizes the rather hopeless lot of the Ukrainian peasantry at the turn of the last century. This plight set in motion the mass emigration to new lands. The Ukraine was a foreign-occupied, parcelled-out country, and the agricultural and social development failed to keep pace with the material and spiritual needs of the people.

Sur le premier panneau, la noirceur épaisse dans l'Ukraine est le symbole de la condition plutôt désespérée des paysans ukrainiens à la fin du siècle dernier. Leur impasse mit en marche l'émigration en masse vers des terres nouvelles. L'Ukraine était un pays qui avait été parcellé par les étrangers qui l'occupaient et le développement agricole et social ne fut pas de pair avec les besoins matériels et spirituels du peuple.

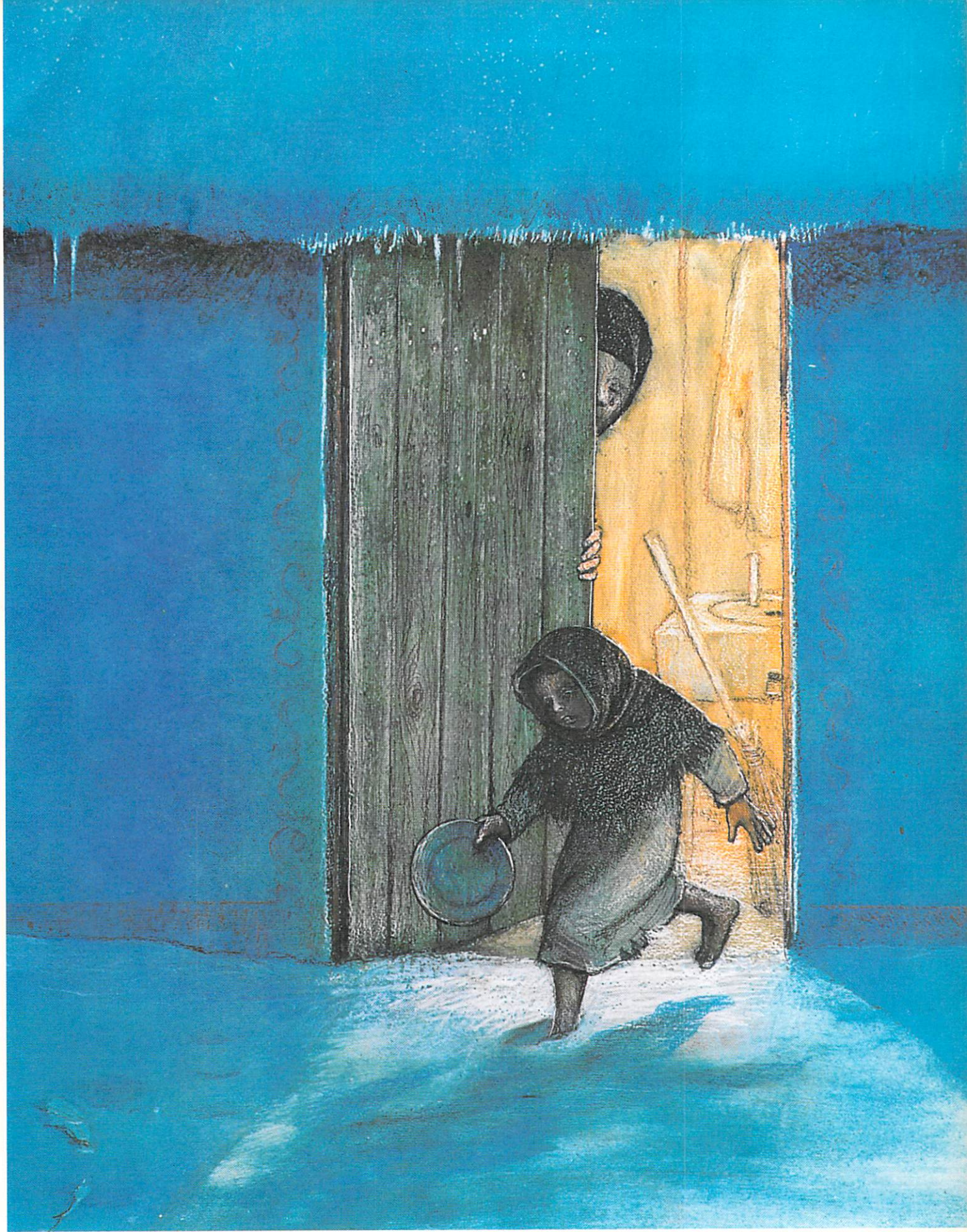
Темна ніч в Україні на першому панелі символізує радше безнадійну долю українського селянства на переломі минулого й цього століття. Ця недоля спричинила була масову еміграцію до нових країн. Україна була окупованою й поділеною країною, де сільсько-господарський і суспільний розвиток не йшов впарі з матеріальними і духовими потребами народу.

I have represented the poverty by the child running barefoot into the snow to beg for victuals from more well-to-do neighbours,

J'ai représenté la pauvreté par l'enfant qui court, nu-pied dans la neige, pour mendier son pain des voisins plus prospères,

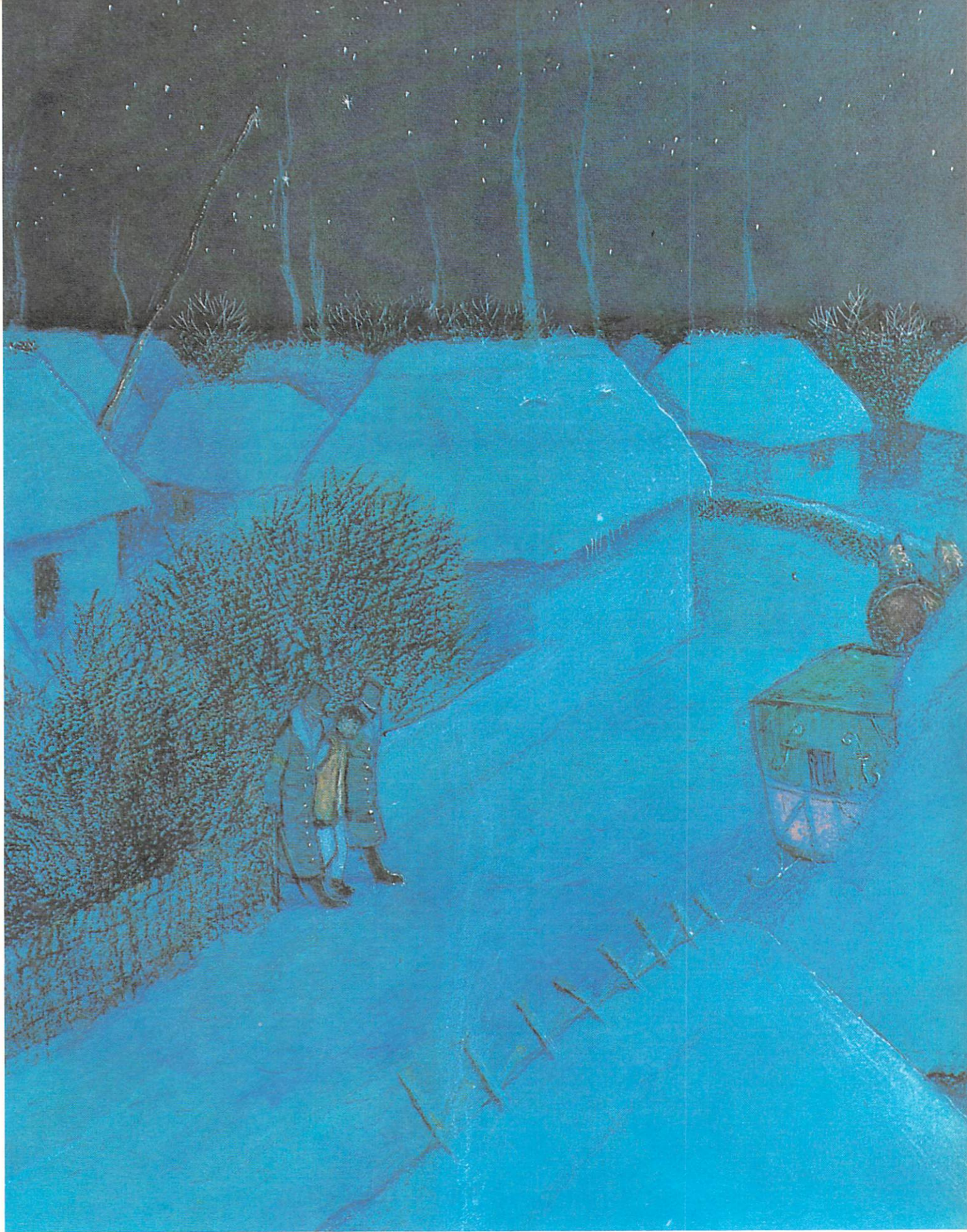
Я зобразив злидні, намалювавши дитину, яка вибігає босоніж з хати в сніг, щоб просити їжі в заможніших сусідів,

and the oppression by the gendarmes taking away a rebellious peasant. (This actually happened to John Yeleniuk, the first Ukrainian settler in Canada).

et l'oppression par les gendarmes qui emmènent un paysan insubordonné. (Cela arriva, en effet, à Jean Yeleniuk, le premier pionnier ukrainien au Canada).

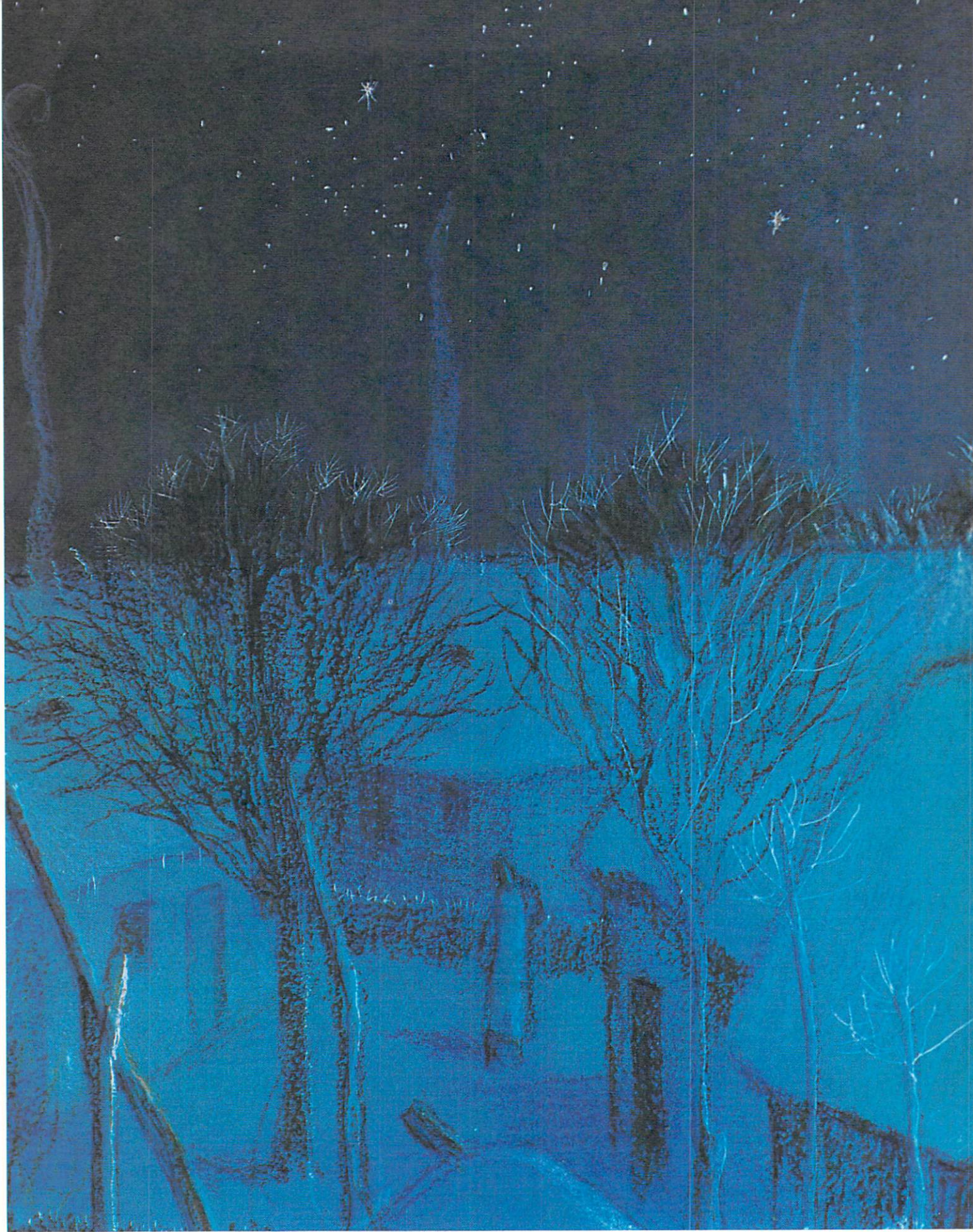
і гніт,— показавши жандармів, які ув'язнюють бунтівливого селянина (так воно насправді було з Іваном Єленюком, першим українським поселенцем у Канаді).

And the overcrowding is symbolized by the closely packed village houses.

La situation de surpeuplement est symbolisée par l'entassement des maisons du village.

Перенаселення символізоване тісно стиснутими сільськими хатами.

The first beginnings for the pioneer in this new land, however, were not easy. The first physical ordeal was the crossing of the Atlantic. He and his family had to cope with sea-sickness, homesickness, strange food and a strange language — all new experiences.

Néanmoins, les premiers pas du pionnier dans ce pays ne furent pas faciles. Sa première épreuve fut la traversée de l'Atlantique. Sa famille et lui eurent à faire face au mal de mer, à la nostalgie, à la nourriture et au langage inconnus — tout cela, des expériences nouvelles.

Перші початки піонера в новій країні були, однак, нелегкі. Важким фізичним переживанням був уже сам переїзд Атлантику. Він і його родина мусили сприйняти морську недугу, ностальгію, незвичний харч і чужу мову — все те, чого вони не зазнавали ніколи досі.

At the first sight of land they wonder, as they scrutinize the shoreline, what the future holds in store for them.

A leur premier coup d'oeil sur la terre, pendant qu'ils scrutent le rivage, ils se demandent ce que l'avenir leur réserve.

Отож, побачивши сушу, вони задумались, намагаючись розгадати, чого їм ждати від неї.

In the third panel we see them at their journey's end — over half-way across the continent, first by train, then by horse or by foot — set down on the virgin prairie, facing their homesteading task. Gathered around them are their few poor-looking belongings: clothes, seeds, iron ends for hand tools. They have been told: "It's yours. Go to it, and make something of it".

Au troisième panneau, on les voit à la fin de leur long voyage, plantés sur la prairie inculte, faisant face à leur tâche d'essartage. Ils ont traversé la moitié du continent, d'abord en train, ensuite à cheval ou même à pied. Ils ont autour d'eux leurs maigres possessions. On vient leur dire, "Cela vous appartient. Allez et faites-en quelque chose."

На третьому панелі ми бачимо їх на кінці мандрівки, що заставила їх проїхати пів континенту, — спершу поїздом, опісля кіньми і врешті пройти пішки, щоб осісти на дівичій прерії і взятись за фермерське діло. Біля них на землі їх невеличке, убоге майно: одяг, насіння, залізні наконечники їх ручного приладдя. Їм сказали: «Це ваше. Йдіть і робіть!»

I have deliberately placed the family group in the dead centre of the panel in order to emphasize the magnitude of the task facing their muscle, their intelligence and their hearts. And the isolation! Now they are really on their own. First, they have to get started making a primitive shelter strong enough and snug enough to see them through at least the first winter or so. If there is enough of summer left, they have to plant a garden.

J'ai placé le groupe familial exactement au centre du panneau intentionnellement, pour accentuer la grandeur de la tâche qui fait défi à leurs muscles, leur intelligence et leur courage. Et quelle isolation! Maintenant, ils sont laissés uniquement à eux-mêmes. Pour commencer, il leur faut faire un abri primitif, assez fort et assez confortable pour les protéger au moins contre le premier hiver. Et s'il reste assez de l'été, il leur faut faire un jardin.

Я зумисне поклав родинну групу в центрі панелю, щоб підкреслити велике завдання, яке жде мускули їхніх рук, їхню кмітливість і їх серця. Та ще й самотність! Тепер вони справді здані самі на себе. Наперед їм слід взятись будувати примітивний притулок, настільки міцний і затишний, щоб перетривати бодай першу зиму і, якщо стане літа, завести город.

Another symbolic feature in all of the panels in the sky.

With each successive panel as the pioneer approaches greater acceptance and more security the sky becomes clearer and bluer.

The fourth panel, depicting the hard work of the pioneer in farming and taming the wilderness, is the busiest and most detailed.

Un autre détail symbolique dans tous les panneaux, c'est le ciel. Dans la succession des tableaux le ciel devient plus clair et plus bleu tandis que le pionnier approche de plus en plus du succès et de la sécurité.

Le quatrième panneau, celui qui dépeint l'ouvrage dur du pionnier qui cultive et qui essaie de vaincre la prairie sauvage, est le tableau où il y a le plus d'activité.

Інша символічна деталь на всіх панелях — це небо. З кожним панелем воно яснішає і стає блакитнішим, коли піонер наближається до більшого добробуту й забезпечення.

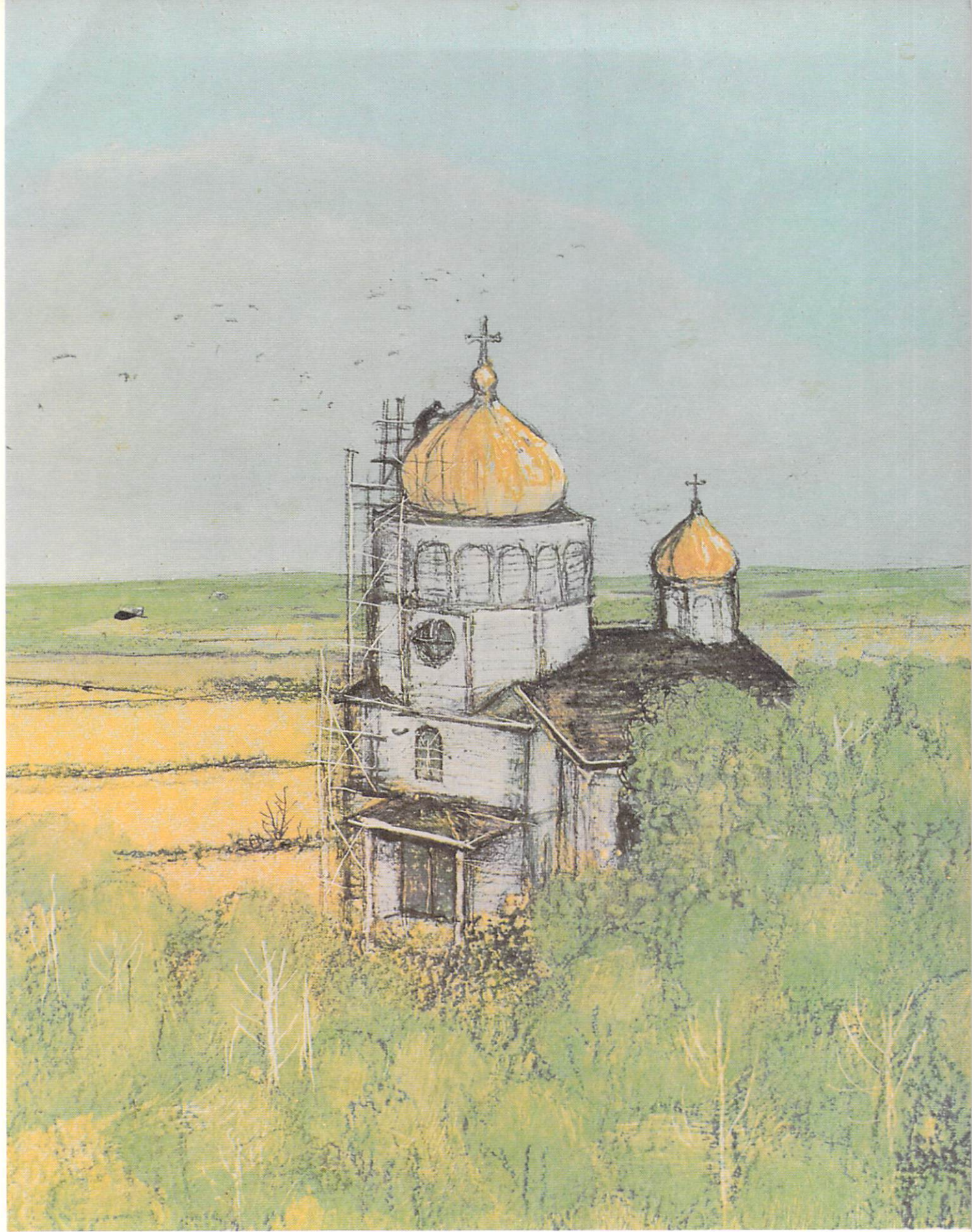
Четвертий панель, який змальовує важку працю піонера при загосподарюванні й приручуванні пустиря, є найметушливішим і найбагатшим у деталі.

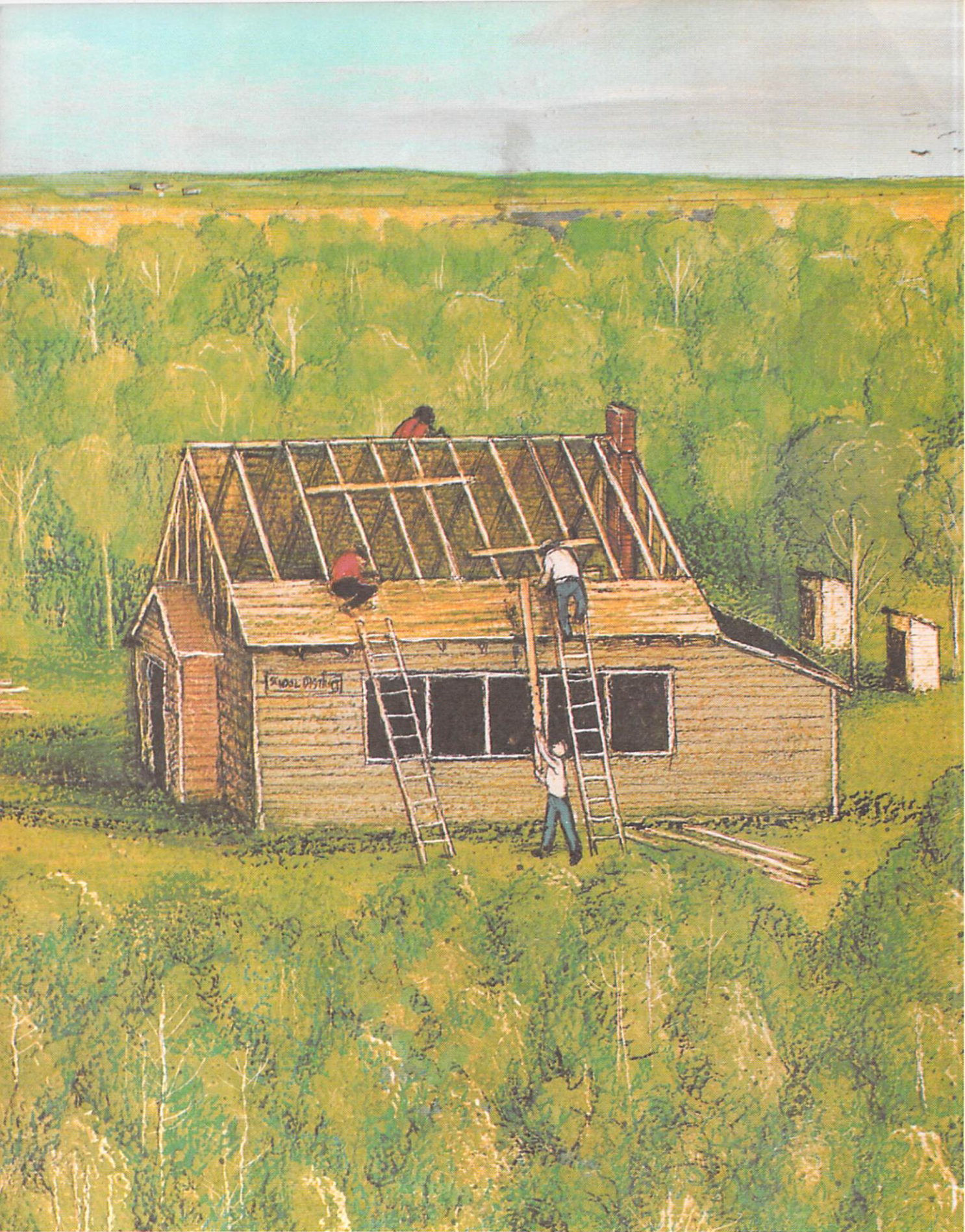

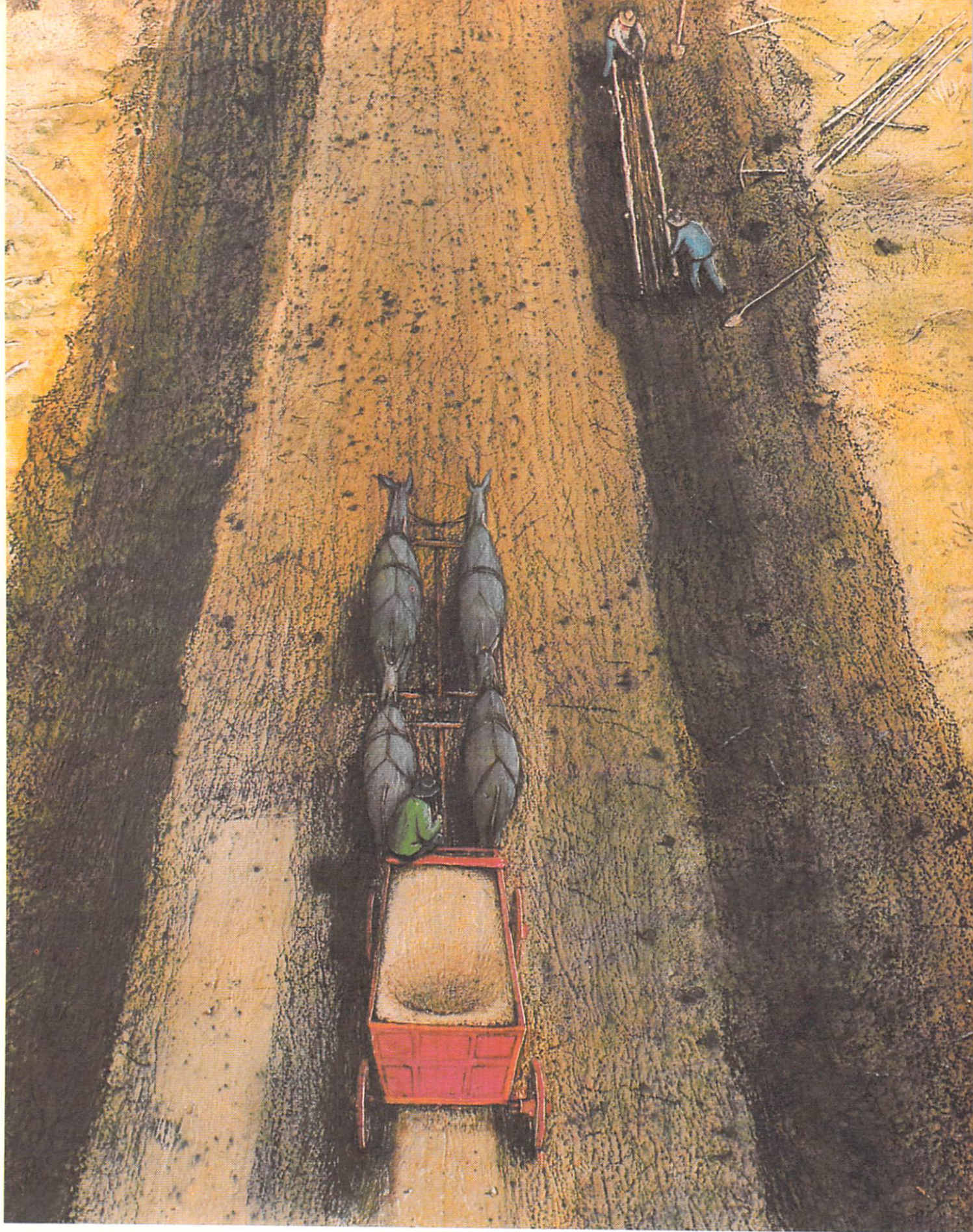
It is an era of construction: churches, straw-thatched homes, one-room schools, roads, railways.

C'est un temps dédié à la construction des églises, des maisons aux toits de chaume, des petites écoles de campagnes, des chemins, des voies-ferrés.

Це ера будови: церков, соломою критих хат, однокімнатних шкіл, доріг, залізниць.

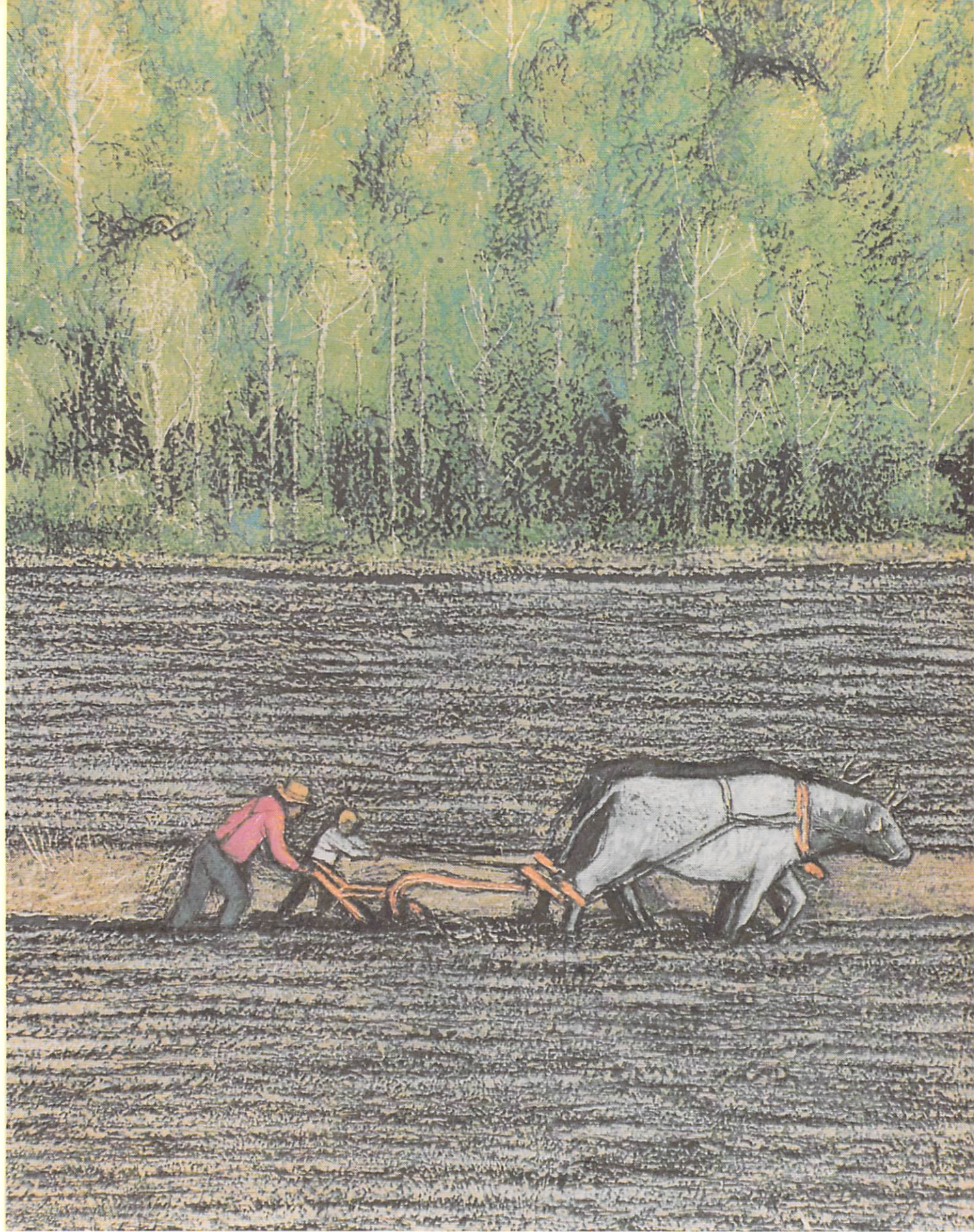

Forest had to be cleared and the sod broken, first by oxen, later by horses and steam engines.

Les arbres devaient être abbatus et le sol travaillé, au début avec des boeufs, ensuite avec des chevaux, et enfin avec des machines à vapeur.

Треба було очищувати ліс й орати перелоги спершу волами, потім кіньми і врешті паровими тракторами.

Other details of interest in this panel are the “boorday” (the first dugout home of the pioneer, now converted to a root cellar), a house being clay-plastered by hand, an old-country type of water — drawing rigs,

D'autres détails intéressants dans ce tableau sont « la boorday » (la première habitation du pionnier, creusée dans la terre, maintenant convertie en cave à légumes), une maison qu'on est en train de plâtrer d'argile à la main, un équipement pour livrer de l'eau modelé sur celui qu'on avait dans 'la vieille patrie',

Інші цікаві деталі це: «бурдей» (перша землянка, притулок піонера, де згодом тримали взимку картоплю), далі хата, ручно обліплена глиною, і старокрайова криниця (журавель);

stumps being uprooted, Mexican mules supplied by the municipality doing draught work on the roads (on which all able-bodied men were also expected to put in a certain amount of time), earth-loosening plows, scrapers and gravel wagons.

les souches en train d'être déracinées, des mules mexicaines (fournies par la municipalité) faisant du tirage pour la construction des chemins (et on attendait que tous les hommes en santé donnent de leur temps à cet ouvrage aussi), des charrues, des grattoirs, des chariots de gravier.

пні треба було корчувати, дороги прокладати (мексиканських мулів давав громадський уряд, роботу ж зобов'язані були виконувати всі працездатні чоловіки); тачки, плуги, візки, землекопне приладдя, вантажні вози.

Panel five is a different season altogether — winter. The prairies have been tamed to the extent that the land is all under cultivation and is crossed by lines of communications and barriers of ownership. But the weather remains pretty well as untamed as before.

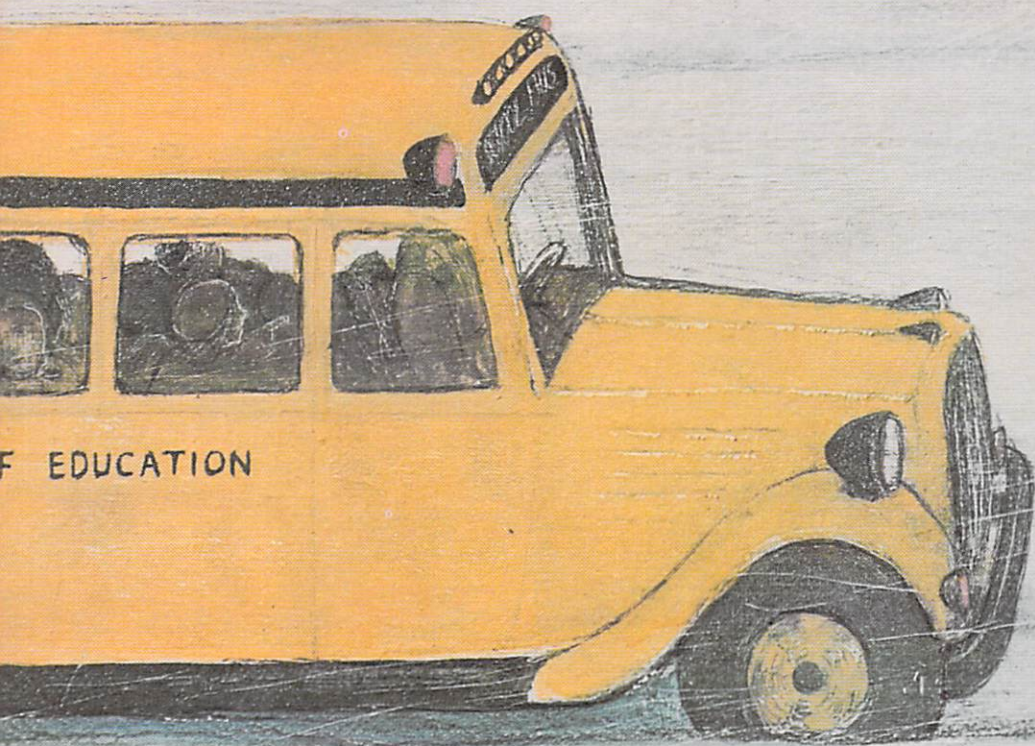
More symbolism is to be found in the school bus. It stands for rapidly moving North American progress having least resistance. The traditional Ukrainian customs, represented by the wedding wagon, have a hard time surviving in the new world — just as hard as driving against the winter north wind on the prairies.

Dans le cinquième panneau on voit une toute autre saison — l'hiver. La prairie est conquise dans le sens que la terre est cultivée et qu'elle est traversée par les lignes de communication et les barrières de propriété. Mais le climat demeure au-delà de notre portée. Il y a encore du symbolisme avec l'autobus scolaire. Il représente le progrès rapide nord-américain, dont le mouvement ne rencontre guère d'obstacle. Les valeurs traditionnelles ukrainiennes (représentées par la voiture de noce) ont de la difficulté à survivre dans le nouveau monde — tout comme c'est difficile de conduire la voiture sur la prairie contre le vent hivernal du nord.

П'ятий панель, це інша пора року — зима. Прерії настільки загосподарені, що вся земля вже скультивована й переткана комунікаційними лініями та власницькими загородами. Але погода така ж непривітна, як колись.

Більше символізму є в шкільному автобусі. Він зображує північно-американський прогрес, його рухові немає стриму. Традиційні українські звичаї змальовані у формі весільних саней — їм так важко перетривати в новому світі, як саням їхати на прерії проти північного вітру.

Through all six panels runs a common horizon line and common base line so as to tie all of them together compositionally. The first and last panels are mirror compositions of each other — the last one is the final success story following upon the problems of the situation presented in the first panel.

The pioneer has now acquired land, comfort and wealth.

Sur les six panneaux il y a une ligne commune d'horizon et aussi une ligne commune de base pour les lier ensemble au point de vue de composition. La première et la dernière sont des compositions-miroirs parce que la dernière représente la réalisation du succès qui suit la situation problématique présentée dans le premier panneau. Maintenant, le pionnier a de la terre, du confort et de la richesse.

Вздовж усіх шістьох панелів пробігає спільна горизонтальна лінія і спільна долішня лінія, які пов'язують їх разом композиційно. Перший та останній панелі віддзеркалюють один одного, бо останній є успішним завершенням проблем, які народилися в першому.

Піонер має вже поле, вигоду і достаток.

As he
examines his wheat field he is like a wheat-king — or even like one
of the lords he may have envied in the “old country”.

I used my own father and his farm in Manitoba as models for this
scene.

En examinant ses champs de blé, il se sent comme un roi de blé ou
même comme un des seigneurs qu'il enviait dans 'la vieille patrie'.
Pour cette scène, je me suis servi de mon père et de sa ferme dans
le Manitoba comme modèle.

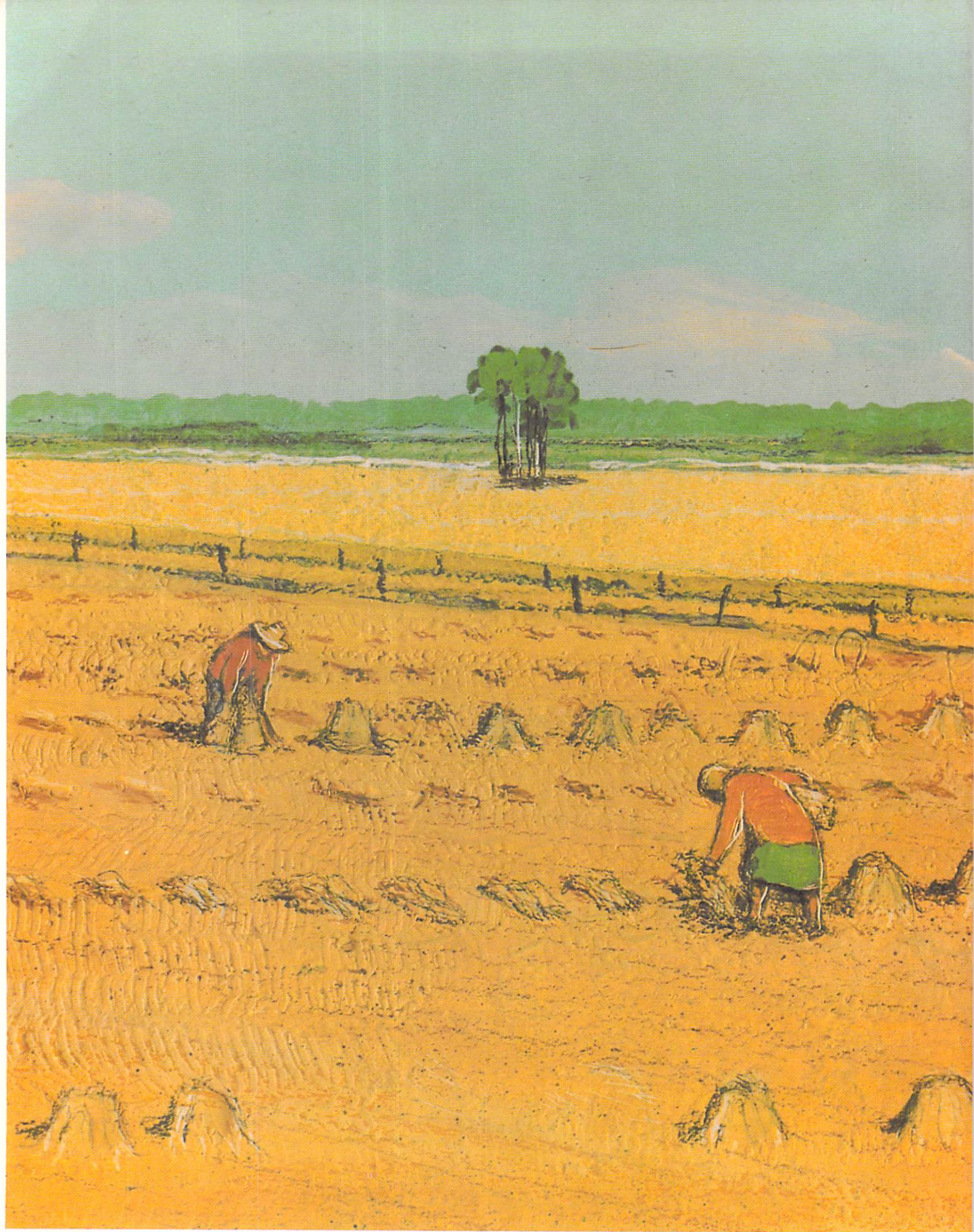
Перевіряючи свою
пшеницю, чи доспіла, він відчувається наче володар піль, або й
один із тих дідичів, що їм він, може, заздрих у «Старому краї». Я
взяв за модель для цієї сцени мого батька і його ферму в Маніто-
бі.

Materially, he “has it made”, as they say

Matériellement, le pionnier ‘est arrivé’, comme on dit

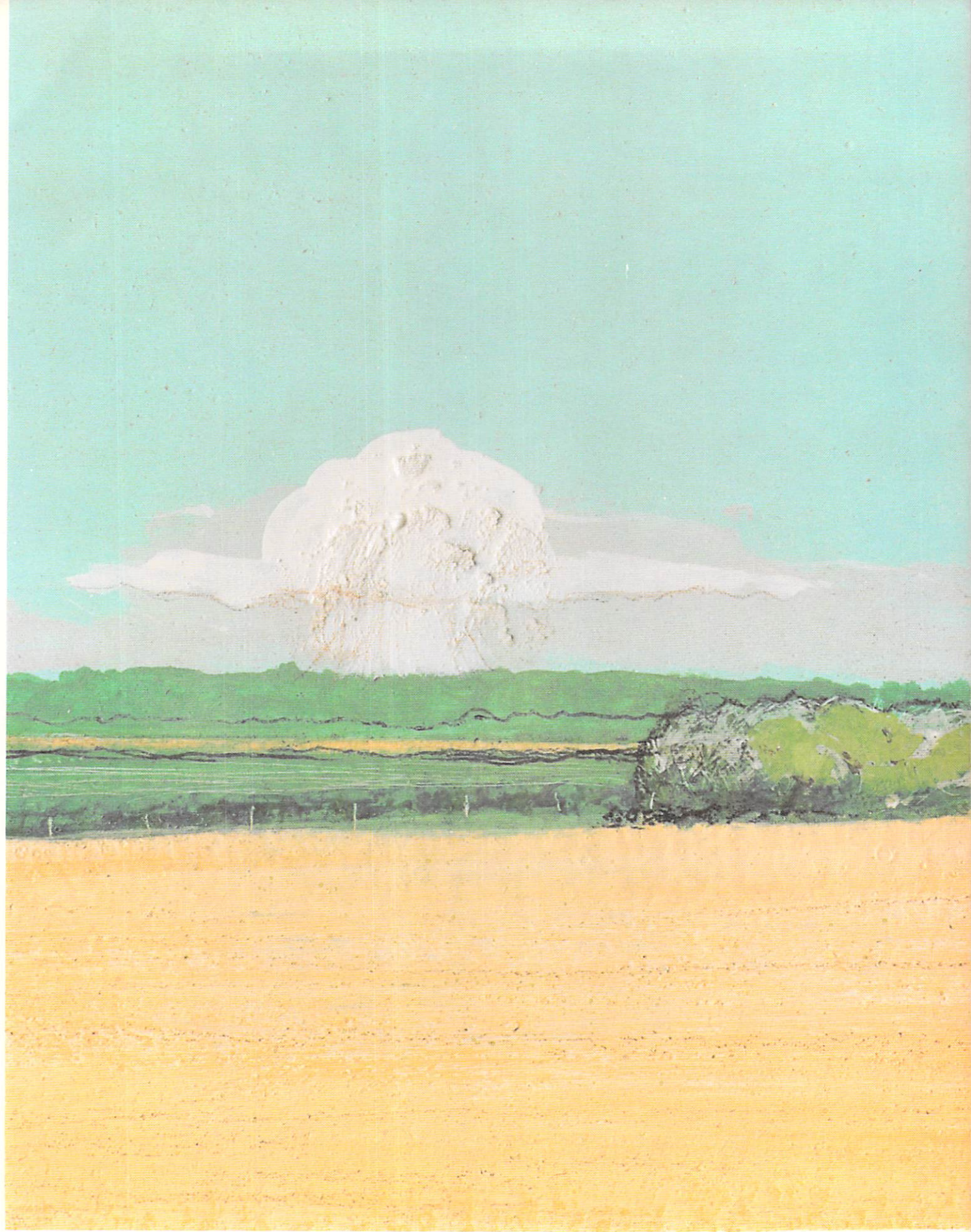
Матеріально він, як то ми кажемо, «став на ноги»,

— but what is that ominous cloud on the horizon? It is the nemesis of mere materialism!

— mais qu'est-ce que ce nuage de mauvais augure au-dessus de l'horizon? — C'est la némesis du simple matérialisme!

— але,
що це за зловісна хмара на горизонті? Це загроза явного матеріялізму!

THE UKRAINIAN PIONEERS

This text is based on the mural "The Ukrainian Pioneer" filmed at the Niagara Falls Art Gallery by Film Arts, Toronto in 1975. Text in quotation marks was narrated by the artist, William Kurelek, himself.

Canadian artist William Kurelek was born in a small Ukrainian immigrant farm community near Edmonton, Alberta. "My grandparents cut their farm from the bush, and my childhood recollections of an old culture in a new land have profoundly influenced all my work.

The painting I am doing here is a sort of recollection of the Ukrainian pioneer activities in Western Canada, when in the early part of this century most of our people came over — I am the third generation myself — so some of the things that I am painting here I have to do research on, because most of the customs had all pretty well vanished. The drawings which I did were done mostly in the Shandro Museum in Alberta. And the paintings are more scattered, partly from imagination, partly from memory of the little bit of pioneer life that was still left when I was a boy.

The Ukraine lies in the southern part of Eastern Europe just above the Black Sea. It is a grain growing country very similar to the Canadian Prairies. At the end of the nineteenth century, life in the Western Ukraine was becoming intolerable for the poor peasants. Sometimes harvests were poor, but most of the trouble came from the fact that the Ukraine had been occupied by countries surrounding her. The peasants simply didn't have enough land to keep on subdividing it among their sons.

Impoverishment meant death and hunger."

The Canadian Government Homesteading Act meant freedom and a new life. "From 1900 to 1914 and between the wars were the great exodus years of Ukrainian emigration. Packed into small freighters, carrying with them the barest necessities plus the few treasured belongings — a photograph, an icon or embroidered jacket — hundreds and thousands left their families, friends and farms for a fresh start in the New World. For many that world opened when they caught the first glimpse of Canada as they sailed up the St. Lawrence River or into Halifax Harbour."

Families came together with grandparents, grandchildren, babes in arms and toddlers. Newlyweds leaving everything familiar behind, groups of girls perhaps looking for husbands, young men alone in search of adventure — all landed in the big ports of the East and began the endless journey across Canada by train. Hours went by slowly, lengthened into days and still the train puffed westwards to strange and unfamiliar villages and towns, on and on across the flat, wild prairie.

At last the forest. The Canadian Government officials explained that if a family cleared a certain acreage in a certain time and put up a dwelling, the land was theirs.

“Often, before they could even afford a horse or an ox, the men would clear the trees, while the women and children rooted out the stumps and turned the soil with homemade spades so that the earth could receive the seeds for next year’s crops. Some of those trees which were felled would be used for their first house — a boorday, a tentshaped structure wedged against a convenient bank, chinked with turf and closed with a stiff wood door.”

The first home may have lacked comfort, but with a roof over his family’s head, the treasured icon from home hung on the wall, a man could dream of a future. During the winter there was plenty to do; using a wood cleared from the land, handles were made for axes and hoes. Cut off from town and with little money to spare, they had to make all their farm tools and household implements at home: “a calfweaner which fits like a mask on the calf and prevents it from feeding, a rolling pin and a sidestone carrier, and a berrypicker with nails soldered to the top of it for whisking blueberry bushes. A flail to be used for threshing wheat.”

And most important of all, yokes for the oxen; for teams of oxen would do the spring ploughing for many years and much of the other work around the farm as well.

When the snow melted, the ploughing began. Everyone in the family worked from the smallest children who collected eggs to the father who ran the ox teams back and forth, back again and again through the long days of backbreaking labour.

Later on, there were roads to be built to connect one farm to those of the neighbours. Through hard work the farms became prosperous. The fields of corn grew strong and green and ripened to a golden seed. A few pigs were added to supplement the family’s diet. And before long the first house had become too small for the family’s needs. In the second house the family were careful to incorporate traditional methods of decoration and comfort, methods very similar to those their parents had used back in the old days in the Ukraine. The big white corner stove was the main feature of Ukrainian farmhouses providing heat for the whole household; beautifully constructed, it had a place for everything: soups and coffee could be heated on the top, roasts and stews could be cooked in the oven, logs for kindling could be dried out and stored for use in their own special place. Different families had various arrangements. A cosy bed fitted naturally at one end. “One farmer who was a good carpenter made a little crib for his youngest child; and as the mother sat busily working with her spindle, she could rock the child asleep with her foot.”

And so the community grew, with new homes going up as more immigrants from the old country joined their relatives, and the children of the first group of settlers grew up and married and moved into new farms of their own.

"The old way of farming was changing. The community was catching up with the twentieth century. Before horses were finally put out to graze in the forties and fifties, steam and gasoline power came along. The new steam tractor could do far more work in a day than a team of horses or oxen. The farms increased in size and number, and huge fields of grain ripened each summer into a vast, bright vista stretching as far as the eye could see. The one event that didn't change for a long time was the harvest at the end of the summer. Grain had to be cut and loaded on wagons by all the family working together for eight, ten and sometimes fifteen hours a day. A new steam thresher separated the kernel from the chaff, and during a bumper harvest the threshing often continued into the early frost of fall and sometimes even later."

During the winter men worked in the new barns. Cows had to be milked, machinery repaired. Snow came nearly always early and fell thickly covering the field with a white blanket. The bitter winds of winter stripped the trees of their leaves.

Shchedryk, shchedryk, shchedrivochka

Pryletila lastivochka

(Ukrainian carol)

Winter was a time for remembering the past, to catch up with visiting friends and relatives, to gossip about the old days in the Ukraine. And winter meant Christmas. A true Ukrainian Christmas set in the heart of Alberta.

Every year the children made a little manger for the Christchild with stalls for the beasts. It was displayed in a church. The church shone with candles, the icons glowed in their reflected light. After the service everyone came home for the tremendous Christmas feast with all the special dishes. There was always a single candle set in the middle of the table as was traditional in the old country. Mountains of food for everyone digging in with gusto.

"As for the children, winter was a favourite time, since there was less to do on the farm. They could go toboggoning, skating, sliding, throwing snowballs and rolling down the strawpile, while below the cattle munched placidly on the straw from last year's harvest.

Weddings were sometimes held in the old country style. Gifts were exchanged and admired, and after the ceremony a large party of all the neighbours and friends came to feast and dance the polkas and hopaks of their old homeland."

In the art of William Kurelek as in the Ukrainian-Canadian communities themselves the, old way lives on.

«УКРАЇНСЬКІ ПІОНЕРИ»

Текст до фільму, створеного на базі фрески «Український піонер» і накрученого в Музеї у Ніягара Фаллс компанією «Фільм Артс», Торонто, в 1975 році. В знаках наведення поданий текст, що його виголосив у фільмі сам Василь Курилик.

Канадський мистець Василь Курилик народився на малій фермі біля Едмонтону, Альберта, в родині українських поселенців.

Мої діди вирубали цю ферму із чагарників і дитячі спомини давньої культури, перещепленої в нову країну, глибоко вплинули на всю мою творчість.

Малюнки, що їх я тут роблю, це своєрідні згадки труду українських піонерів в Західній Канаді, коли то на початку цього сторіччя прибула сюди більшість наших поселенців. Я сам належу вже до третього покоління на цій землі, отже дещо з цього, що малюю, роблю на основі зібраних мною матеріалів, бо більшість давніх звичаїв вже зникли. Мої рисунки в більшості зроблені у Шандро-музею в Альберті. З картинами було по-різному, дещо мальоване з уяви, а дещо з пам'яті про ті залишки піонерського життя, які збереглися до часу, коли я був малим хлопцем.

Україна знаходиться в південній частині Східної Європи зараз над Чорним морем. Це країна збіжжя — схожа на канадські прерії. Під кінець XIX століття життя в Західній Україні було нестерпне для убогих селян. Інколи жнива бували бідні, але найбільше лихо лежало в тому, що Україна була окупованою довколишніми державами. Селяни прямо не мали стільки землі, щоб обділити нею своїх синів.

Зубожіння — це голод і смерть».

Канадський урядовий фермерський акт означав свободу і нове життя.

«Час між 1900 й 1914 рр. та поміж Світовими війнами, це були роки масового виїзду українських емігрантів. Стиснуті на малих вантажних суднах, везучи з собою найнеобхідніше й дещо з найціннішого — фотографію, ікону або вишиту сорочку — сотні й тисячі людей покидали свої родини, приятелів і землю, щоб починати наново в Новому світі. Для багатьох відкривався світ, коли вперше глянули на Канаду, пливучи рікою Ст. Лоренс або причаливши до пристані Галіфаксу».

Прибували родини враз з дідами, внуками, немовлятами на руках і дітьми, які тільки-що вчилися ходити. Новоженці, які залишили всю свою родину, гурти дівчат, які розглядалися за майбутніми чоловіками, молоді самітні чоловіки, що шукали пригод — всі вони виходили на сушу у великих

східних пристанях і починали свою безконечну подорож впоперек Канади. Години воліклися поволі, довжились днями, а поїзд пихкав, прямуючи на захід крізь чужі і невідомі села й міста, безнастанно прорізаючи рівну, дику прерію.

Аж ось нарешті ліс. Канадські урядники вияснювали, що родини, які очистять впродовж означеного часу подану кількість акрів і побудують собі хату, одержать землю на власність.

«Часто чоловіки бралися за вирубування лісів ще заки мали змогу купити собі коня чи вола, а жінки й діти корчували пні та перекопували землю доморобними мотиками, щоб можна було вкинути зерно на жниво в наступному році. Деякі із зрубаних дерев послужать, щоб побудувати з них «бурдей», вкопану у землю повітку, ущільнену торфом, замкнуту тугими дерев'яними дверима».

Перша хата не мала, може, комфорту. Але з покрівлею над головою й іконою, привезеною з дому, на стіні, людина могла вже мріяти про майбутнє. Взимку було багато що робити. Із зрубаного дерева витісувались держак до сокир і сап. Далеко від міста й без грошей вони мусили майструвати все своє знаряддя вдома: «відлучувач для телят, який накладався на голову, як маска, й не давав змоги ссати, качалка, тачки, пристрій щоб збирати ягоди чорниць, із понабиваними густо цвяхами, ціп — молотити снопи». І найважливіше з усього — ярма на волів, бо вони оратимуть навесні поля багато ще років, а теж виконуватимуть чимало роботи на фермі й біля хати.

Як стопився сніг, починалась оранка. Усі на фермі працювали, починаючи від дітей, які збирали яйця, аж до батька, який поганяв волів вперед і назад, сюди й туди впродовж довгих днів виснажливого труду.

Згодом прийшлося ще робити дороги, які сполучали ферму із сусідами. Важка праця приносила достаток. Поля кукурудзи росли сильні й зелені та доспівали золотим плодом. Декілька свиней додалися, щоб доповнити харчування. І перша хата сталась незабаром замалою для потреб родини. Будуючи другу, родина дбала, щоб включити вже традиційні методи деко-рації та вигоди, схожі на ті, до яких звикли були батьки в Україні. Найважливішою в українських фермерських хатах була велика біла піч у куті, що ogrі-вала всю будівлю. Чудово побудована, вона мала місце на все: юшка й кава могли кипіти зверху, печення й душеня випікались у печі. Побіч, у призначеному на те місці, могло підсихати дерево. Різні родини влаштовувались по-різному. В одному з кутів природно вписувалось затишне ліжко. «Якийсь фермер, добрий столяр, зробив колисочку для наймолодшої дитини: прядучи куделю, мати могла одночасно колисати ногою своє немовля.»

І так громада росла і росли хати. Із Старого краю приїздили до своєї родини нові емігранти й діти перших поселенців підросли, одружувались і переходили на свої ферми.

«Давній спосіб фермування також мінявся. Громада достосовувалась до вимог двадцятого століття. Парова й бензинова сила появилась ще до того, заки в 40-их і 50-их роках врешті пущено на пашу коней. Новий паровий трактор міг виконати денно більше праці, як стадо коней і волів. Ферми росли обширом та числом і великі лани збіжжя дозрівали кожного літа, тягнучись удаль, куди тільки сягне око. Не мінялись впродовж довгих років тільки жни-ва. Треба було скосяти збіжжя й навантажити на вози. Кожному з родини приходилось тоді працювати по вісім, десять, а то й п'ятнадцять годин денно. Нова парова молотілка відділяла зерно від полови й молотіння тривало до вчасного морозу, а то й довше.»

Взимку люди працювали в нових стодолах. Корови треба було доїти, машини направляти. Сніг майже завжди приходив вчасно і грубим білим килимом вкривав поля. Нагальні зимові вітри обдирали дерева з листя.

«Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка...»

Зима — то був час на спомини про минуле, на відвідини приятелів та родини, на розповіді про давні дні в Україні. І зима — це було Різдво. Справжнє українське Різдво в серці Альберти.

Кожного року діти робили малі ясла для Божого Дитяти із стаєнкою для худоби. Їх ставили в церкві. Церква ясніла свічками, старі ікони жевріли у відблисках світла. Після Богослужби кожний заставав удома багату Святую вечерю з усіма незвичайними стравами. Там завжди була єдина свічка посеред столу, за традицією Старого краю. І гори харчів, що ними можна було ласувати досхочу.

«Для дітей зима була улюбленою порою року, бо менше роботи було на фермі. Вони могли санкуватись, ковзатися, їздити на лижах, обкидуватись снігом, спускатися із стіжків соломи, присипаних снігом, з-під якого худоба висмикувала жмутки минулорічного урожаю.

Тоді відбувались також весілля, інколи й на давній лад. Обдаровувались дарунками й раділи ними. А по вінчанні влаштовувалось велике прийняття. Всі сусіди й приятелі вигулювали польку й гопакі — танки своєї давньої батьківщини».

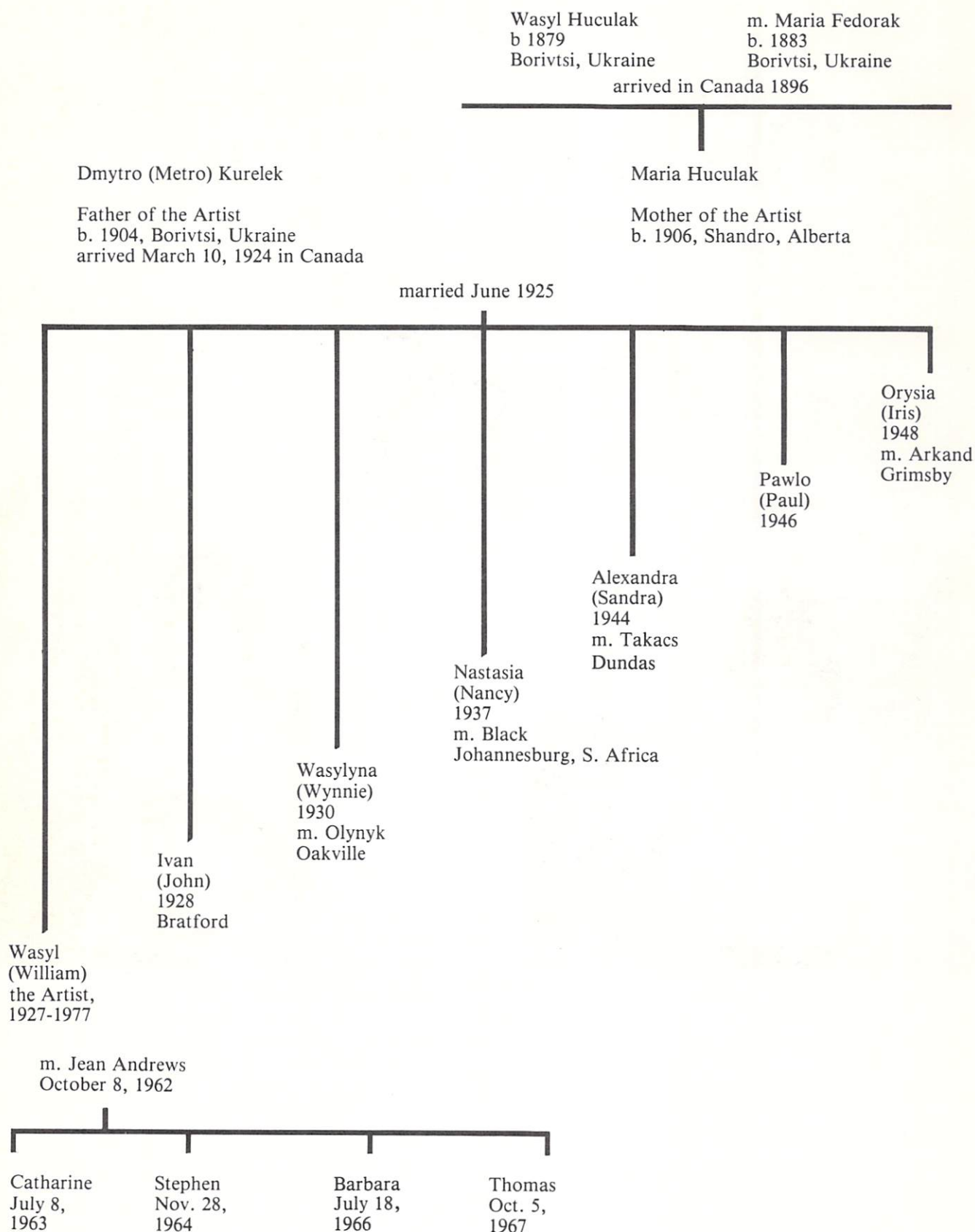
У мистецтві Василя Курилика, як і в українських канадських громадах, оживає давноминуле.

William Kurelek's Family: (from left) Steve, Tommy, the Artist, his wife Jean, Barbara and Kathy.
Photo was taken at the 1st Kurelek Festival at Niagara Falls Art Gallery, 1975.

Mike Wilk

W. Kurelek's Family Tree

WILLIAM (WASYL) KURELEK

Chronological Data

- 1927 - born March 3rd on farm near Whitford, 75 miles northeast of Edmonton, Alberta, Canada.
- 1934 Kurelek family moved to Stonewall, north of Winnipeg, Manitoba, where Bill attended Victoria School.
- 1942 — Entered Isaac Newton High School in Winnipeg.
- 1949 — Received Bachelor of Arts degree from University of Manitoba. Kurelek family moved to Stoney Creek near Hamilton, Ontario. William entered Ontario College of Art in Toronto.
- 1950 — Journey to Mexico to San Miguel Allende Art School.
"Portrait of the Artist as a Young Man". Oil. 34"x31". Private coll.
- 1951 — Worked in bush camp near Latuc and Cochrane.
- 1952 — "Ukrainian Cossacks". Gouache. Donated to his parents.
Stayed in Montreal, learning French and drawing by the Nikolaides method, "the natural way to draw".
Journey to London, England to "learn to paint by painting".
Trip to the Continent — Flanders, Paris and Vienna — to see art and especially the Breughels.
- 1953 — First masterpiece "Nature vs Printed Matter". A trompe l'oeil. Oil. 41"x20".
First sale of painting to the London Transport Commission:
"London Transport Job". Gouache watercolour on masonite. 24"x36".
"Penge". Detailed drawing with watercolour wash.
Attended an art school to do life drawings from a live model.
- 1954 — "Modern Tower of Babel". Watercolour. 41"x54". Coll: Nestor and Wynnie Olynyk, Oakville.
"The Maze". Painted in Maudsley Hospital; now in McClay Guttman Art Gallery collection. 1972 version in coll. Dr. James B. Maas, Cornell University, Ithaca. N.Y.
- 1955 — "Lord that I May See" Watercolour. 48"x30". Montreal Museum of Fine Arts.
"Behold Man without God". Watercolour. 43"x29".

- 1956 — "Help me please help me . . .". Watercolour.
 "I spit on Life". Watercolour. Coll. of the Netherne Hospital.
- 1957 — Trip to Lourdes. Visit to Canada.
 "Self-Portrait". Gouache. 18 3/4"x15". Purchased by Art Bank of Canada.
 Conversion to Catholicism at St. Simon and St. Jude Church in London, England.
 Giant new project: the illustration of the Gospel according to St. Matthew.
- 1958 — "Illustration of Gulliver's Travels: Voyage to the Land of the Huanhmns". Pen and ink wash.
 February — trip to the Holy Land with stopover in Turkey; on return, visit to Athens, Naples and Rome.
- 1959 — Return to Toronto, Canada.
- 1960 — First one-man show at Isaacs Gallery. Immediate success. Followed by shows in 1962, '63, '64, '66, '68, '70, '72, '73, '75, '76, '78.
- 1961 — "Judas in Hell". Watercolour. 20"x19". Private collection, Montreal.
 "Cleaning the Cowbarn in Winter". Watercolour. 20"x24". Private coll.
- 1962 — Group shows:
 Invitation Show. Beaverbrook Gallery, New Brunswick.
 "Canadian Art". J.B. Speed Art Museum. Louisville, Kentucky.
 "Religious Art". Regis College, Toronto.
 October 8th, married Jean Andrews in Toronto.
- 1963 — Group show: Canadian Painting, Banfer Gallery, N.Y.
 Invitation Show: Rochester Memorial Art Gallery, N.Y.
 Biennale of Canadian Painting: National Gallery of Canada, Ottawa.
 Completed 160 paintings, "The Passion of Christ according to St. Matthew".
- 1964 — "Crime is Disappearing". Oil. 28 1/2"x32 1/4". London Art Museum. London, Ont.
 "Lest we repent. . .". Oil. 27"x21". Agnes Etherington Art Center: Queens University, Kingston, Ont.
- 1965 — Shows at: Edmonton Art Gallery
 Agnes Lefort Gallery, Montreal
 Trinity College, Univ. of Toronto
 McIntosh Gallery, Univ. of Western Ontario, London
 Winnipeg Art Gallery.
 "Images of the Saints". Montreal Museum of Fine Arts.
- 1966 — The Yellow Door Art Gallery, Winnipeg
 "The First House — a Boorday". Oil 26"x34". Ukrainian Women's Association of Canada, Coll.
 "This is the Nemesis". Watercolour. 48 1/4"x48 1/4". Art Gallery of Hamilton.

- 1967 — Yellowstone Art Centre, Montana.
 Rodman Hall Art Gallery, St. Catharines, Ont.
 "Mama". 14 ovals. Mixed media. 10"x8" each.
 Coll. of Mr. & Mrs. H.F. Zerweck, Grosse Pointe, Mich.
 "Material Success". Mixed media. 24"x48". Private coll.
 KURELEK. Film by National Film Board. Available in English, French, Ukrainian, Portugese, Japanese and German.
- 1968 — Univ. of Sherbrooke, Quebec.
 The Ukrainian Pioneer Woman in Canada. Series of 20 paintings.
 Jacox Galleries, Edmonton.
 Trip to Cape Dorset, Baffin Island, N.W.T., resulting in 30 paintings of the area. Private coll.
 "Unwanted Citizen for the Just Society". Mixed media. 24"x27".
- 1969 — The "Burning Barn" Series. Hart House, Univ. of Toronto.
 "Our World Today". Oil on masonite. 48"x71". Coll. of Department of External Affairs, Ottawa.
 Senior Canada Council Fellowship: travel to India, South Africa and Hong Kong.
- 1970 — Retrospective. Edmonton Art Gallery.
 Travelling Exhibition. Art Gallery of Ontario, Extension Department.
 "The Passion of Christ" exhibition 160 paintings. St. Vladimir Institute.
 Entire collection purchased by Mykola and Ola Kolankiwsky.
 Trip to Ukraine.
 "Nature, Poor Stepdame". Series of sixteen farm paintings.
- 1971 — Show at Cornell University, Ithaca, N.Y.
 Central Library Gallery, Thunder Bay
 "Last Days according to St. Matthew" series. 30 paintings, Mixed m.
 PACEM IN TERRIS. Film by Film Arts based on drawings and paintings.
 THE MAZE. Psychological film study of Kurelek made by Robert Young, David Gruben & Dr. J. Maas, Cornell Univ.
 Niagara Falls Art Gallery and Museum designed by architect Radoslav Zuk of Montreal: built to be permanent home for "The Passion of Christ" collection.
 "The Ukrainian Pioneer" mural. 5'x24'. Niagara Falls Art Gallery.
- 1972 — Commonwealth Institute, London. Trip to England with wife for official opening of show.
 "Toronto" series. 21 paintings.
- 1973 — Burnaby Art Gallery, B.C.
Someone with me., Autobiography of W. Kurelek. Cornell Univ.
A Prairie Boy's Winter. Written and illustrated by W. Kurelek.
 Published by May Cutler, Montreal. Tundra Books.
O Toronto. Toronto: New Press. Award, 1974.
 "Ontario and Quebec Bush Camp Memories" series. Marlborough Godard Gallery, Montreal.

- 1974 — Equinox Gallery. Vancouver, B.C.
 Art Gallery of Brant Travelling Exhibition: Brantford, Owen Sound, London, Brampton, Kitchener.
 "The Happy Canadian" series. 30 paintings.
Lumberjack. Montreal: Tundra Books. Canadian and American editions. (Paperback, 1977), 4 awards.
 Retrospective 1942 — 1972. The Art Gallery of Windsor.
- 1975 — **The Passion of Christ**. 160 colour reproductions. Published by Niagara Falls Art Gallery and Museum.
 "Jewish Settlement in Canada" series. 16 paintings.
 "The Northern Nativity" series. 20 paintings.
A Prairie Boy's Summer. Montreal: Tundra Books. 7 awards.
 The series of 20 paintings was purchased by Walker Distilleries and donated to the Art Gallery of Windsor.
Kurelek's Country. Boston: Houghton Mifflin.
Kurelek's Canada. Pagurian Press. (Paperback 1978).
 Religious Show, "Temptation on the Dessert" series. 20 paintings. Calvin College. Grand Rapids, Michigan.
 Trip to Lourdes, France. Completed 72 drawings for "Fox Mykyta", Ivan Franco's poem.
 First **Kurelek Festival** organized by Niagara Falls Art Gallery.
THE UKRAINIAN PIONEERS. Film based on the mural "The Ukrainian Pioneer" at Niagara Falls Art Gallery. Film Arts, Toronto.
- 1976 — "The Irish in Canada" series.
Fields. Montreal: Tundra Books.
Jewish Life in Canada. Edmonton: Hurting Publishers.
The Last of the Arctic. Toronto: McGraw-Hill. (Paperback, 1978).
Who Has Seen the Wind by W.O. Mitchell illustrated by Wm. Kurelek.
 "Les Gents de Charlevoix" Quebec series.
 "Multiplying the Bread". 36' x 33'. Mural for St. Thomas Moore Chapel, Univ. of Saskatchewan, Saskatoon.
A Northern Nativity. Montreal: Tundra Books. (Paperback, 1977)
 Canadian Calendar 1977, 1978, 1979, 1980. Montreal: Tundra Books.
 Order of Canada.
- 1977 — "The Polish Canadians". 26 paintings exhibition at Niagara Falls Art Gallery and Museum. Sold to Polish Alliance of Canada which donated collection to Art Gallery of Hamilton.
 Kurelek Club, International Organization, established.
 "Canadian Sport" series. 12 paintings.
 "Loneliness" series exhibition. Marlborough Godard, Montréal.
- March 20. Christian Culture Award. Assumption Univ., Windsor
 June - Honorary Doctor Degree, Univ. of Windsor.
 July - Third Kurelek Festival, Niagara Falls Art Gallery with new series: "Temptation of Our Lord in the Dessert", according to St. Matthew. 15 paintings.
 Group show: Canadian Tapestries 1977.
- September 3 - 24, trip to Ukraine to study village of Borivtsi (near Chernivtsi). Ancestors' region. Result: 100 drawings and six paintings, three of them Artist donated to Ukraina Society in Kiev.

October — patient in St. Michael's Hospital.

November 3rd — died and was buried at Resthaven Memorial Gardens,
Kingston Rd., Toronto.

1978 — William Kurelek Memorial Lecture. Univ. of Toronto.

The Priarie Boy's Winter and Summer. Norwegian edition.

The Polish Canadians Exhibition. Warsaw, Poland.

Fox Mykyta. Ivan Franco's poem illustrated by W.K. Montreal: Tundra
Books.

Pro-Life Award awarded and renamed William Kurelek Award.

1979 — "Images of the Prairie". Group show. Mendel Art Gallery. Saskatoon,
Sask.

Fifth Kurelek Festival. Niagara Falls.

"The Polish Canadians" touring show. Algoma Fall Festival,
September — "The Passion of Christ W. Kurelek Art Collection"
incorporated as non-profit corporation in Niagara Falls.

Prepared by: **Olha Kolankiwsky**, Curator
Kurelek Art Collection

Wk

Day of Issue
Canada Post Corporation

Jour d'émission
Société canadienne des postes

40

ARRIVAL OF THE GERRARD
L'ARRIVÉE DES GERRARD

40

ARRIVAL OF THE GERRARD
L'ARRIVÉE DES GERRARD

40

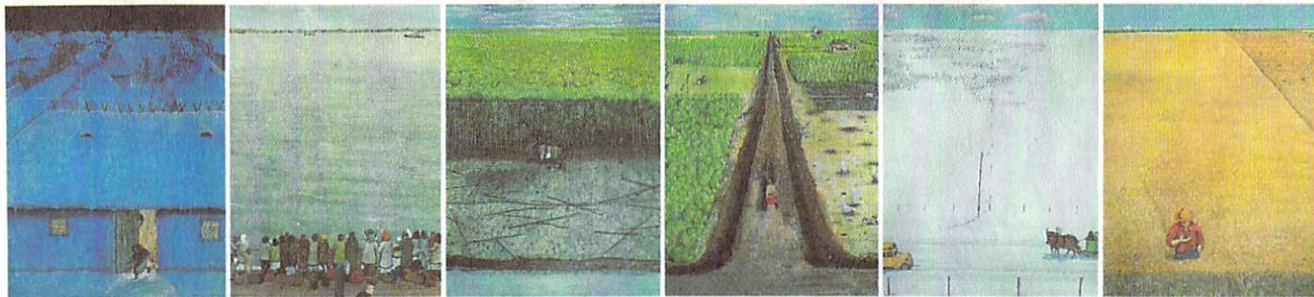
ARRIVAL OF THE GERRARD
L'ARRIVÉE DES GERRARD

40

ARRIVAL OF THE GERRARD
L'ARRIVÉE DES GERRARD

On 7 September 1891, the first officially recorded Ukrainian immigrants to Canada, Wasyli Elyniak and Ivan Pylypiw, disembarked in Montreal in what was the beginning of massive Ukrainian immigration to Canada. The first wave of immigrants consisted of peasant farmers fleeing oppressive social and economic conditions. The centennial celebrations, from August 1991 to October 1992, recognize and salute the many contributions of Ukrainian Canadians to Canadian society and to the opening up of the Canadian West over the past 100 years.

To commemorate the Centennial of Ukrainians in Canada, these stamps depict four details from *The Ukrainian Pioneer* (1971), a six-panel mural by William (Wasyli) Kurelek (1927-1977) in the collection of the National Gallery of Canada. (shown above) Kurelek's Ukrainian heritage was an important part of his life and is reflected in much of his work. His paintings of the Ukrainian pioneers in the West are his best-known works portraying the hardships, perseverance and ultimate achievements of Ukrainian settlers in Canada.

(Cachet photo: National Archives of Canada/C 24880)

Selon les registres officiels, c'est le 7 septembre 1891 que sont arrivés au Canada les premiers immigrants venus de l'Ukraine. Le débarquement à Montréal de Wasyli Elyniak et d'Ivan Pylypiw marqua le début de l'immigration massive des Ukrainiens au pays. Formée de paysans, la première vague d'immigrants fuyaient les conditions sociales oppressives et une situation économique précaire. Les événements marquant le centenaire du début de l'immigration massive, qui auront lieu de août 1991 à octobre 1992, permettront de souligner l'apport notable de la communauté ukrainienne à la société canadienne et, surtout, à la colonisation et à l'essor de l'Ouest canadien au cours des cent dernières années.

Figurent sur les timbres commémoratifs émis à l'occasion du centenaire quatre détails de la peinture murale *Le pionnier ukrainien* (1971). De la main de William (Wasyli) Kurelek (1927-1977), cette pièce conservée au Musée des beaux-arts du Canada est constituée de six panneaux. Élément important dans sa vie, l'héritage ukrainien de l'artiste est manifeste dans nombre de ses œuvres. Ses toiles illustrant la vie des pionniers ukrainiens dans l'Ouest – leurs difficultés, leur persévérance, leurs réussites – font sa réputation.

(Photo du pli Archives nationales du Canada/C 24880)

Design: B. Reilander

Канада відзначає століття українського поселення та його вклад у розвиток країни.